

Søknad om planendring for nødvendige nettanlegg for tilknytning av Krutåga Kraftverk.

Vi viser til kongelig res. av 15.06.2018, møte med NVE 11.03.2024 og kommentarer til opprinnelig søknad om planendring mottatt fra NVE 01.04.2025.

Krutåga Kraft AS fikk ved kongelig resolusjon av 15.06.2018 konsesjon for Krutåga kraftverk med nødvendige nettanlegg. Prosjektet fikk 20.03.2023 utsatt byggefrist, med ny frist 15.06.2028. Konsesjonen omfatter bygging av ny transformatorstasjon i Varntresk, 20 km lang 132 kV kraftledning mellom transformatorstasjonen og Krutåga kraftverk, 5,6 km lang jordkabel mellom Austerkroken og Krutvatnet og nødvendige elektriske høyspenningsanlegg inne i Krutåga kraftverk. Statnett fikk samtidig konsesjon for omlegging av eksisterende 220 kV ledning for tilknytning for Varntresk transformatorstasjon. På grunn av forhold som ikke var påtenkt eller aktuelle da det ble søkt om konsesjon søkes det nå om planendring for transformatorstasjonen og 132 kV kraftledningen.

Varntresk transformatorstasjon

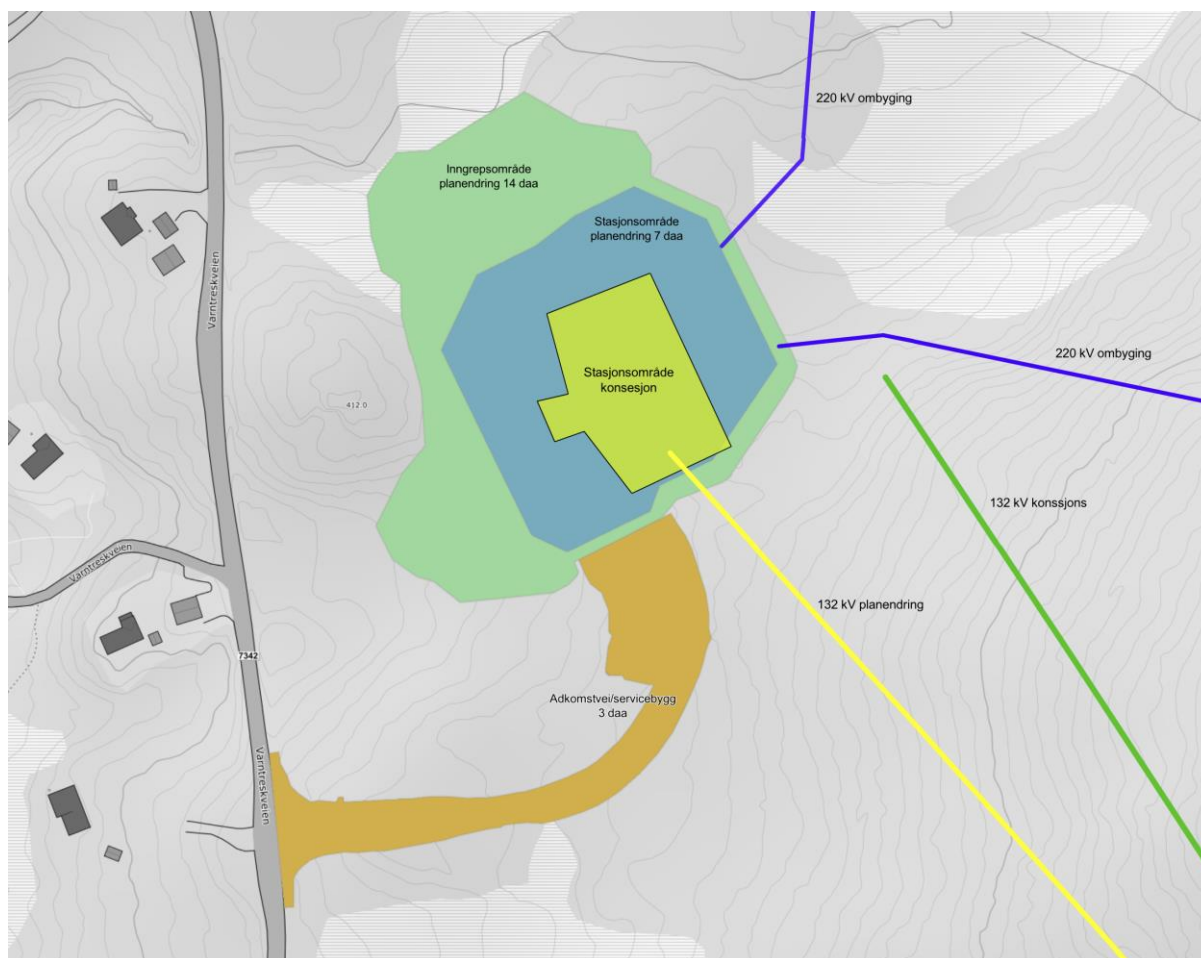
For Varntresk transformatorstasjon søkes det om endringer for tekniske løsninger og arealbruk. Transformatorstasjonen bygges i samarbeid med Statnett, hvor eierskillet går mellom Krutåga Krafts 220 kV bryterfelt og Statnetts 220 kV samleskinne.

Tekniske løsninger

132 kV bryterfelt endres fra GIS til AIS. AIS er en enklere og mer kostnadseffektiv løsning. Løsningen medfører ingen endring av arealbruk.

Arealbruk

Nødvendig areal for stasjonstomten ble i konsesjonssøknaden oppgitt til 1,5 daa med en adkomstvei fra fv 292 på 170 meter. Nødvendig areal til bygningsmasse, veier og lagringsplasser, samt krav til sikkerhetsavstander er betydelig større enn oppgitt i anleggskonsesjon. Bryterfeltene (220 kV) bygges i henhold til Statnett sin konsesjon som gassisolerte anlegg (GIS). Disse anleggene krever en sikkerhetsavstand til stasjonsgjerde på minimum 30 meter. Dette utgjør den største delen av arealendringen. I tillegg kommer arealer til garasje og driftshytte. Beregnet arealbruk for hele anlegget er ca. 17 daa. Endringene i arealbruk vises i figur 1, og i interaktivt kart [LINK](#).

Figur 1 . Arealbruk Varntresk transformatorstasjon

132 kV kraftledning

For kraftledningen (132 kV) søkes det om en mindre teknisk endring og noen endringer av ledningstraseen.

Tekniske løsninger

Kraftledningen bygges med master utført i komposittmateriale og traverser i aluminium. Endringen i materialbruk kommer som en følge av forbudet mot produksjon og import av kreosotbehandlede materialer på det norske markedet. Resterende tekniske spesifikasjoner er som beskrevet i opprinnelig konsesjonssøknad. Illustrasjon av typisk bæremast vises i vedlegg 1.

Arealbruk

Traseen for kraftledningen legges om på grunn av en teknisk og økonomisk optimalisering, og for å unngå konflikt med Varnvassdalen naturreservat og andre naturverdier.

1. Krutåga kraftverk – Nordneset:

Fra kraftverket endres ledningstraseen fram til Nordneset ved at endemasta flyttes opp i terrenget (vedlegg 2). Dette gjøres for å kunne etablere boret kabelsjakt direkte ned til kraftstasjonen. På denne måten unngår vi risikoen med føring av høyspent i adkomsttunnelen. Løsningen muliggjør en ledningsføring med første vinkelpunkt på Nordneset. Antall vinkelmaster på strekningen reduseres fra tre til en. Ledningstraséen flyttes på det meste 500 meter mot øst. Gevinsten er redusert omfang av linjetrase i søndre ende samt færre vinkelpunkter med tilhørende anleggsveier.

2. Nordneset - Leirelva

Ledningstraseen rettes ut fra Nordneset til Leirelvbukta. Traseen flyttes på det meste 125 meter mot øst (vedlegg 3). Gevinsten er to mindre vinkelmaster og redusert behov for anleggsveier. Vinkelpunktet ved Leirelva flyttes 50 meter mot sør for å unngå myr og for å kunne bygges på fjell.

3. Ledningsføring Sjørdalsaven

Ved Sjørdalsaven var ledningen konsesjonssøkt med deler av ryddebeltet innenfor Varnvassdalen naturreservat. For å unngå konflikt med naturreservatet må traseen legges om. Foreslått endring medfører en ekstra vinkelmast (fra 2-3) (vedlegg 4).

4. Sjørdalsaven- Varntresk transformatorstasjon

Traseen legges litt om i forhold til konsesjonsgitt. Første vinkelpunkt etter Sjørdalsaven flyttes nærmere Varntreskveien. Ved transformatorstasjonen vinkles traseen mot vest i forhold til konsesjonsgitt (vedlegg 5).

Adkomstveier

Nødvendig adkomst til ledningstraseen for bygging av kraftlinja var ikke omtalt i konsesjonssøknaden. Aktuelle adkomstveier er angitt på vedlagte kart.

Konsekvenser av endringene

Vi har vurdert endringenes konsekvenser for temaene naturmangfold, reindrift, kulturminner og private rettigheter. Vi mener at dette er temaene hvor endringene kan utgjøre en konsekvens i forhold til det som ble vurdert i konsesjonsprosessen.

Naturmangfold

For å ha et sammenligningsgrunnlag mellom konsesjonsgitt trasé og ønskede endringer ble alle linjetraseene kartlagt sommeren og høsten 2024 med hensyn på naturtyper, fauna og påvirkning på myr. Notat fra kartleggingene følger vedlagt (vedlegg 5 og 6). Alle resultatene er tilgjengelige i Naturbase og NiN-kartet. Notatene inneholder også anbefalinger til avbøtende tiltak som vil bli innarbeidet i detaljplanen for bygging av kraftlinja.

Naturtyper

Det ble totalt registrert 41 naturtypelokaliteter innenfor kartleggingsområdet. Endring av ledningstrasé er størst sør for Nordneset, og det var også her det var størst forskjell i påvirkning på naturtyper. Konsesjonsgitt trasé berører her fem naturtypelokaliteter, mens ønsket endring berører én lokalitet. Adkomstvei opp til plassering av endemast ved ny trasé berører to nye lokaliteter. På den videre strekningen nordover mot Varntresk er endringene i trasé mindre, og det er ingen forskjell i påvirkning på naturtyper fra konsesjonsgitt til ønsket endring. Kartleggingen avdekket på denne strekningen noen verdifulle lokaliteter som vil bli hensyntatt i detaljplanene.

Notatet konkluderer med at ønsket endring av trasé er merkbart bedre enn konsesjonsgitt trasé i et naturtypeperspektiv. For Varnvassdalen naturreservat er ønsket endring klart bedre enn den konsesjonsgitte traseen.

Fauna

Kartlegging av fauna fokuserte utelukkende på fugl fordi det er denne gruppen som i all hovedsak blir berørt av en kraftledning. Det ble spesielt lagt vekt på kartlegging av arter med økt kollisjonsrisiko med kraftledninger.

Det ble kartlagt en del viktige funksjonsområder som blir berørt av både den konsesjonsgitte traseen og planendringen. Notatet konkluderer med at konsesjonsgitt trasé og ønsket endring kommer nokså likt ut med tanke på påvirkning på fugl. Konsesjonsgitt trasé skaper kollisjonsrisiko med skogshøns, mens det nye alternativet i større grad skaper kollisjonsrisiko med lirype og vadere.

For funksjonsområdene ved Søralsbukta går konsesjonsgitt alternativ delvis inn i Varnvassdalen naturreservat, og anses derfor som dårligere enn omsøkt alternativ.

Reindrift

Det er gjennomført 6 møter med Ildgruben reinbeitedistrikt hvor de foreslåtte endringene har blitt diskutert. Det er avklart at endringene ikke vil medføre noen endrede konsekvenser for reindriften i forhold til konsesjonsgitte løsninger. Referat fra

møte nr. 3 mellom Ildgruben rbd. og Krutåga Kraft følger vedlagt (vedlegg 8). Dialogen med reindrifta førte fram til enighet om avtale mellom reinbeitedistriktet og utbygger for bygging og drift av anlegget.

Kulturminner

Alle nye arealer ble kartlagt og sjekket ut av Sametinget sommeren 2024 (vedlegg 9).

Det ble ikke gjort funn av samiske kulturminner innenfor prosjektområdet.

Fylkeskommunen har tidligere uttalt at det er lite potensial for eldre tids kulturminner i tilknytning til nettanlegget (Nordland Fylkeskommune 2007). Vi vurderer at endringene er av en slik karakter at potensialet for funn av eldre tids kulturminner ikke endres.

Private rettigheter

Ønsket endring av ledningstrasé er forelagt alle berørte grunneiere i folkemøter og per brev. Det oppfattes generelt som positivt at linja flyttes høyere i terrenget og kommer lenger unna bolig- og fritidsbebyggelse. Det er inngått avtaler om forhåndstiltredelse med alle berørte grunneiere.

Avbøtende tiltak

Naturmangfold

Naturtyper

I notatet om naturtyper (vedlegg 6) foreslås det flere konkrete tiltak for å ivareta verdifulle naturtypelokaliteter (kap. 8.2.1-8.2.3). Tiltakene vil bli gjennomført i den grad det er teknisk mulig.

Fauna

Kollisjon mellom fugl og kraftledningen ansees som den største påvirkningen for faunaen. Elektrokusjon vil mest sannsynlig ikke være et problem ettersom avstanden mellom fasene på kraftledningen er så stor at fugl ikke kan komme i kontakt med to faser samtidig. Med bakgrunn i disse vurderingene planlegges det å montere fugleavvisere på ledningene på delstrekningene hvor det forventes størst trekkaktivitet av fugl og kollisjonsrisikoen vil være størst. De mest utsatte strekningene vises på figur 10 i vedlegg 7. Nøyaktig plassering av fugleavvisere innenfor disse delstrekningene vil gjøres etter en konkret vurdering i felt.

Oppsummering

De planlagte endringene på Varntresk transformatorstasjon er påkrevd av tekniske årsaker, mens endringene på 132 kV kraftledningen gjøres både av tekniske, økonomiske og miljømessige årsaker. Endringene i Varntresk medfører betydelig større arealbruk sett opp mot det som ble konsesjonssøkt, men med endringene som gjøres

på kraftledningen vil arealregnskapet totalt sett for prosjektet gjøre at mindre areal berøres. Selve kraftlinja vil bli ca. 450 meter kortere og beslaglegge ca. 13 daa. mindre areal. I tillegg medfører færre vinkelmaster et redusert antall adkomstveier og riggområder. Med tanke på naturmangfold vil også planendringen medføre en positiv endring. Inngrep i Varnvassdalen naturreservat unngås og færre verdifulle naturtypelokaliteter vil bli berørt.

Vedlegg

Vedlegg 1. Illustrasjon bæremast

Vedlegg 2. Ledningstrasé Krutåga kraftverk – Nordneset

Vedlegg 3. Ledningstrasé Nordneset - Leirelva

Vedlegg 4. Ledningstrasé Sjørdalsaven

Vedlegg 5 Ledningstrasé Sjørdalsaven - Varntresk transformatorstasjon

Vedlegg 6. Notat kartlegging av naturtyper

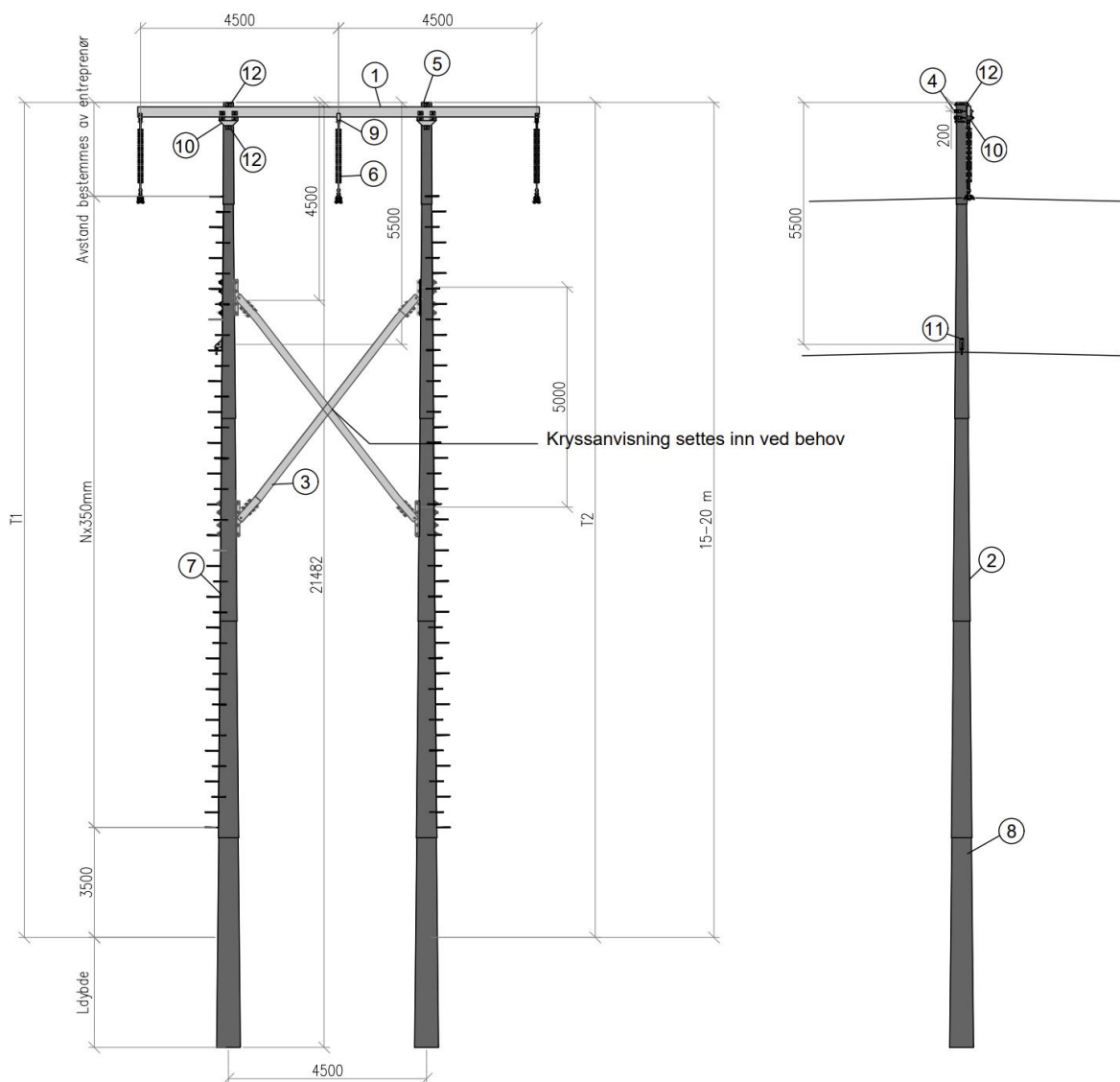
Vedlegg 7. Notat kartlegging fauna og myr.

Vedlegg 8. Referat fra møtet med Ildgruben reinbeitedistrikt.

Vedlegg 9. Sametinget – notat etter befaring.

Vedlegg 10. Notat oppsummering av kunnskapsgrunnlaget for kulturminner

Vedlegg 1. Illustrasjon bæremast

Vedlegg 2. Ledningstrasé Krutåga kraftverk – Nordneset

Grønn linje konsesjonsgitt. Gul linje endringsforslag. Stiplet oransje linjer angir adkomstveier.

Vedlegg 3. Ledningstrasé Nordneset - Leirelva

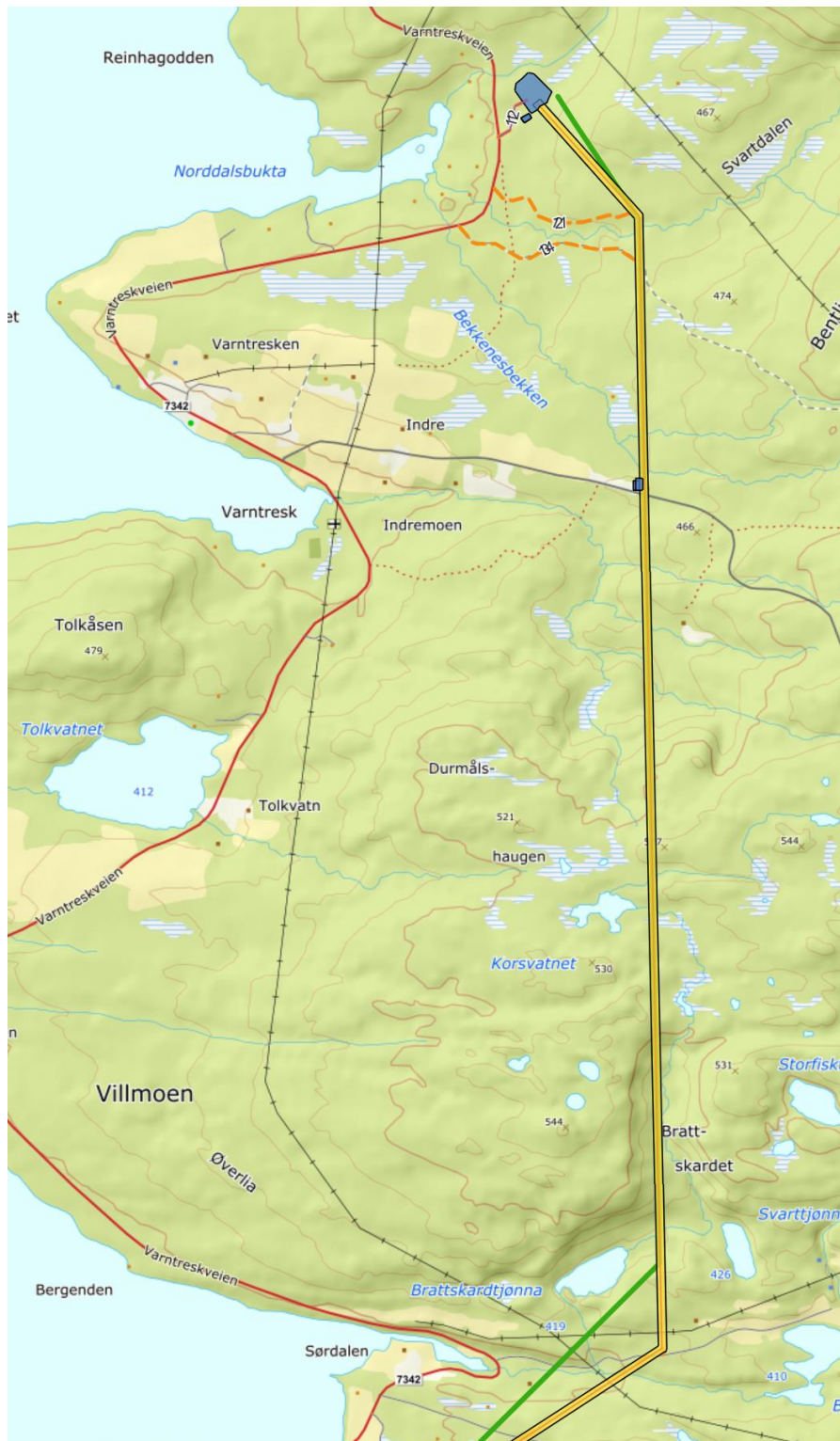
Grønn linje konsesjonsgitt. Gul linje endringsforslag. Stiplet oransje linjer angir adkomstveier.

Vedlegg 4. Ledningstrasé Sjørdalsaven

Grønn linje konsesjonsgitt. Gul linje endringsforslag. Stiplet oransje linjer angir adkomstveier. Varnvassdalen naturreservat er angitt med rød skravur.

Vedlegg 5. Ledningstrasé Sjørdalsaven - Varntresk transformatorstasjon

Grønn linje konsesjonsgitt. Gul linje endringsforslag. Stiplet oransje linjer angir adkomstveier.

Notat kartlegging av naturtyper 132kV linje Krutåga kraftverk-Varntresk

Prosjekt:	Krutåga Kraftverk - 132kV linje Fase 1 + 2	Prosjektnr.:	10237257-003
Kunde:	Krutåga Kraft AS	Prosjektleder:	Lars Gylder
Utarbeidet av:	Hallvard Hafsås	Dato:	10.10.2024
Kontrollert av:	Kjersti Misfjord 10.04.2024		
Dokumentnr.:	00	Rev.:	02

Rev	Dato	Beskrivelse av endringen	Utarbeidet av	Kontrollert av
00	10.10.2024	Førsteutkast	NO1E3M	NOKJMI
01	10.04.2025	Revisjon etter tilbakemelding fra NVE	NO1E3M	NOKJMI
02	09.05.2025	Revisjon etter tilbakemelding fra kunde	NO1E3M	NOKJMI

1 Introduksjon

Krutåga kraftverk har tidligere fått konsesjon, i år 2018. Nå nærmer seg tid for å starte bygging og det er ønske om å undersøke muligheten for små endringer i prosjektet. Disse endringene vil utgjøre en planendringssøknad, som dette notatet danner grunnlag for. Endringer innebærer endringer i linjetraséen, som skal koble det nye kraftverket til strømmettet. I den forbindelse har både konsesjonsgitt transformatorstasjon og linjetrasé, alternativ linjetrasé (omtalt som «endret linje»), samt aktuelle anleggsveier blitt kartlagt for naturtyper etter Miljødirektoratets instruks. Dette gir grunnlag for å vurdere eventuelle justeringer med tanke på påvirkning på naturmangfoldet.

2 Metode

Naturtyper har blitt kartlagt etter Miljødirektorats instruks i periodene 24. – 28. juni og 9. – 11. september 2024, av Sweco Norge AS ved biolog Hallvard Hafsås (Miljødirektoratet, 2024). Hafsås er utdannet med master i økologi fra NTNU. Han har god erfaring fra naturtypekartlegging etter Miljødirektoratets instruks, og er godkjent nøkkelpersonell for slike oppdrag. Kartleggingsstraséene er 30 meter brede, som tilsvarer planlagt bredde på rydebeltet langs linja. Naturtyper som går utenfor området har normalt blitt kuttet ved prosjektgrensen, men i tilfeller der naturtyper som strekker seg utenfor kartleggingsområdet fremsto åpenbart enkel å avgrense har kartleggingsområdet blitt utvidet. I den grad vurdering av verdi og påvirkning er gjort, er terminologi og metodikk hentet fra Miljødirektoratets veileder for konsekvensutredning M1941 (Miljødirektoratet, 2025). Notatet er ikke en konsekvensutredning. Til slutt kommer forslag til avbøtende tiltak for å minimere påvirkning på naturtyper.

Resultatene fra kartleggingen er tilgjengelig i Naturbase.

Kartleggingens hovedfokus var naturtyper. Det ble lett etter rødlistearter innenfor kartlagte naturtypelokaliteter. Utenfor naturtypelokalitetene ble det gjort en grovere registrering av rødlistearter hvor de rødlisteartene man kom over ble registrert. Arealet utenfor naturtypearealet beskrives med tanke på potensial for rødlistearter.

3 Kartleggingsområdet

Kartleggingsområdet strekker seg fra Krutå, rundt vestsiden av Krutfjellet og videre nordover til Varntresk, begge i Hattfjelldal kommune (figur 3-1 og figur 3-2).

Kartleggingsområdet ligger i nordboreal sone og svakt oseanisk seksjon. Geologien i kartleggingsområdet er grovt todelt, med litt fattig til middels rike glimmergneiser og glimmerskifere sør for sørdalen, og kalkrike til svært kalkrike bergarter som fyllitt og marmor nord for sørdalen.

Liene sør og vest for Krutfjellet er for det meste preget av relativt fattige skogtyper, hvor det i søkk og sivevannspåvirkede lier er store areal svakt kalkrike høgstaudeskoger og sumpskoger. Høyere opp i terrenget er det for det meste bjørkedominert alminnelig natur (fjellbjørkeskogsbeltet), men lavere ned i terrenget kommer det inn betydelige innslag av gran, selje og rogn, der deler kvalifiserer til naturtype. Det er også noen trefrie rygger som krysser kartleggingsområdet, og har kalkfattig fjellhei.

På strekket mellom omtrent Rabbneset og Sjørdalsbekken er det mye fattig furuskog i mosaikk med fattig myr. Mye av denne furuskogen er svært gammel, og har potensial både for naturtyper innen gammel furuskog og for rødlistearter knyttet til gammel furuskog.

Mellom Sjørdalsbekken og planlagt transformatorstasjon ved Varntresk er det store areal rikere skogtyper som lågurtskog og høgstaudeskog. De friskeste utformingene er som regel bjørkedominert, men med innslag av selje og rogn. De svakt tørkeutsatte arealene kan også være grandominert. Svært mye av bjørkeskogen og furuskogen i regionen er naturskog eller naturskogs nær skog, mens bestand av øvrige treslag som regel er en suksesjon etter en eller annen form for inngrep (hogst, planting, opphør av hevd, etc.).

Omsøkt endret linje er kartlagt sin helhet. Underveis i planendringsprosessen er det vurdert flere alternativer for linjetraséer. Noen linjer som nå er silt bort, er kartlagt, og dataene fra kartlegging ligger i

offentlige databaser. Resultater fra de linjene som er silt bort vises ikke i dette notatet. Konsesjonsgitt linje er ikke kartlagt i sin helhet, men overlapper i svært stor grad med kartlagte linjer, ettersom omsøkt endret linje er uendret eller tilnærmet uendret mesteparten av strekket. Arealet ellers i området på begge sider av kartleggingsområdet ligner på det som finnes innenfor kartleggingsområdet, og har potensial for de samme naturtypene og rødlisteartene som finnes eller kan finnes innenfor kartleggingsområdet.

Det største avviket mellom konsesjonsgitt linje og omsøkt endret linje er mellom Krutåga kraftverk og «knekkene» rundt Krutfjellet (figur 3-2). Ellers er det en justering rundt Sjørdalsåen fra konsesjonsgitt linje til omsøkt endret linje for å unngå konflikt med Varnvassdalen naturreservat. Mellom «knekkene» rundt Krutfjellet og Leirelva går konsesjonsgitt linje og omsøkt endret linje svært tett på hverandre, men ikke med perfekt overlapp. Mellom Sjørdal og Varntresk transformatorstasjon er konsesjonsgitt linje og omsøkt endret linje like.

Figur 3-1: Kartleggingsområdet for prosjektet. Konsesjonsgitt linje er bare kartlagt der det overlapper med omsøkt endring eller alternativer som er silt ut. Kart 1 av 2. Kart utarbeidet av Sweco.

Figur 3-2: Kartleggingsområdet for prosjektet. Konsesjonsgitt linje er bare kartlagt der det overlapper med omsøkt endring eller alternativer som er silt ut. Kart 2 av 2. Kart utarbeidet av Sweco.

4 Registrerte naturtyper

Til sammen 41 naturtypelokaliteter ble registrert under feltarbeidene. Ingen naturtyper er registrert på foreslått område for Varntresk transformatorstasjon, fire er registrert langs foreslåtte anleggsveitraséer og resten (37) langs linjetraséene. En naturtypelokalitet fyller kravene for utvalgt naturtype i henhold til forskrift om utvalgte naturtyper etter naturmangfoldlova: lokalitet nummer 35. Den er en slåttemyrlokalitet med moderat kvalitet.

Det er kartlagt mange lokaliteter av naturtypen kalk- og lågurtfuruskog. Det er verdt å merke seg at definisjonen på naturtypen også inkluderer granskog på svak bærlyng-lågurtskogsmark, og at lokalitetene kartlagt her for det meste består av slik skog. Navnet på naturtypen er altså noe misvisende både med tanke på treslag og kalknivå.

Tabell 1: Oversikt over naturtypelokalitetene som ble registrert under kartlegging av linjetraséer fra planlagte Krutåga kraftverk. Naturtypelokalitet 35 (kursiv) er utvalgt naturtype ihht. Forskrift om utvalgte naturtyper etter nml. Lokalitet 5 er tatt ut fordi den ikke lenger inngår i influensområdet.

Nummer	Naturtype	Kvalitet	Rødlistekat.	SØF*	KU-verdi
1	C13 Gammel lågurtselje-rogneskog	Moderat	LC	Ja	Stor verdi
2	C15 Kalkbjørkeskog	Lav	LC	Ja	Middels verdi
3	C15 Kalkbjørkeskog	Moderat	LC	Ja	Stor verdi
4	B3.1 Kalkfattig og intermediær fjellhei, leside og tundra	Moderat	NT	Nei	Middels verdi
6	B3.1 Kalkfattig og intermediær fjellhei, leside og tundra	Moderat	NT	Nei	Middels verdi
7	C21 Gammel høgstaudegråorskog	Lav	LC	Ja	Middels verdi
8	C13 Gammel lågurtselje-rogneskog	Moderat	LC	Ja	Stor verdi
9a	C12.3 Gammel granskog med liggende død ved	Høy	LC	Ja	Stor verdi
9b	C12.4 Gammel granskog med stående død ved	Høy	LC	Ja	Stor verdi
10	C7 Kalk- og lågurtfuruskog	Lav	VU	Ja	Stor verdi
11	C7 Kalk- og lågurtfuruskog	Lav	VU	Ja	Stor verdi
12	C7 Kalk- og lågurtfuruskog	Lav	VU	Ja	Stor verdi
13	C20 Flomskogsmark	Svært høy	VU	Ja	Svært stor verdi
14	C11.2 Gammel furuskog med gamle trær	Høy	LC	Ja	Stor verdi
15	C11.4 Gammel furuskog med stående død ved	Høy	LC	Ja	Stor verdi
16	C7 Kalk- og lågurtfuruskog	Lav	VU	Ja	Stor verdi
17	C11.3 Gammel furuskog med liggende død ved	Moderat	LC	Ja	Stor verdi
18	C11.4 Gammel furuskog med stående død ved	Høy	LC	Ja	Stor verdi

19	C11.3 Gammel furuskog med liggende død ved	Høy	LC	Ja	Stor verdi
20	C11.3 Gammel furuskog med liggende død ved	Svært høy	LC	Ja	Svært stor verdi
21	C7 Kalk- og lågurtfuruskog	Lav	VU	Ja	Stor verdi
22	C20 Flomskogsmark	Høy	VU	Ja	Stor verdi
23	C15 Kalkbjørkeskog	Lav	LC	Ja	Middels verdi
24	C13 Gammel lågurtsejle-rogneskog	Moderat	LC	Ja	Stor verdi
25	C13 Gammel lågurtsejle-rogneskog	Moderat	LC	Ja	Stor verdi
26	C15 Kalkbjørkeskog	Moderat	LC	Ja	Stor verdi
27	C15 Kalkbjørkeskog	Høy	LC	Ja	Stor verdi
28	C15 Kalkbjørkeskog	Moderat	LC	Ja	Stor verdi
29	C7 Kalk- og lågurtfuruskog	Lav	VU	Ja	Stor verdi
30	C7.3 Tørkeutsatt kalkgranskog	Lav	VU	Ja	Stor verdi
31	C7 Kalk- og lågurtfuruskog	Moderat	VU	Ja	Stor verdi
32	C7 Kalk- og lågurtfuruskog	Lav	VU	Ja	Stor verdi
33	E15.1 Slåttemyr	Lav	EN	Nei	Stor verdi
34	C20 Flomskogsmark	Moderat	VU	Ja	Stor verdi
35	<i>E15.1 Slåttemyr</i>	<i>Moderat</i>	<i>EN</i>	Nei	<i>Svært stor verdi</i>
36	C7 Kalk- og lågurtfuruskog	Lav	VU	Ja	Stor verdi
37	C7.3 Tørkeutsatt kalkgranskog	Lav	VU	Ja	Stor verdi
38	C7 Kalk- og lågurtfuruskog	Lav	VU	Ja	Stor verdi
39a	C7 Kalk- og lågurtfuruskog	Moderat	VU	Ja	Stor verdi
39b	C7.3 Tørkeutsatt kalkgranskog	Lav	VU	Ja	Stor verdi

*Sentral økosystemfunksjon (Framstad, et al., 2020).

5 Rødlistearter

Innenfor linjetraseen har ingen rødlistearter av karplanter, moser, sopp og lav blitt registrert og ingen rødlistearter av karplanter, moser, sopp og lav er kjent fra før. På grunn av omfattende kartleggingsområde kan det være rødlistearter som ikke er fanget opp. En vurderer videre potensial for rødlistearter.

Området fra planlagt kraftverk og nordover til omtrent Rabbneset vurderes å ha lavt potensial, ettersom det i all hovedsak er alminnelig bjørkeskog på dette strekket. De arealene som her har potensial, er allerede fanget opp av naturtypelokaliteter og er gitt verdi på den måten.

Områdene med gammel furuskog mellom omtrent Rabbneset og Sjørdalsbekken vurderes å ha potensial for de samme rødlisteartene som finnes innenfor Varnvassdalen naturreservat, ettersom det også her er gammel furuskog. Dette gjelder arter som hornskinn (VU), blanknål (NT), druelav (NT), flekkhvittkjuke (NT), kelolav (NT), kremkorkje (NT), rotnål (NT), rustdoggnål (NT), storporet hengepigge (NT), sukkernål (NT), tyrglansnål (NT) og tyrinål (NT). All gammel furuskog i området kan ha en eller flere av disse artene, men arealene som oppfyller kravene til naturtype vurderes å ha spesielt høyt potensial.

Rødsildre (NT) er kjent forekommende på berg i kanten langs Sjørdalselva.

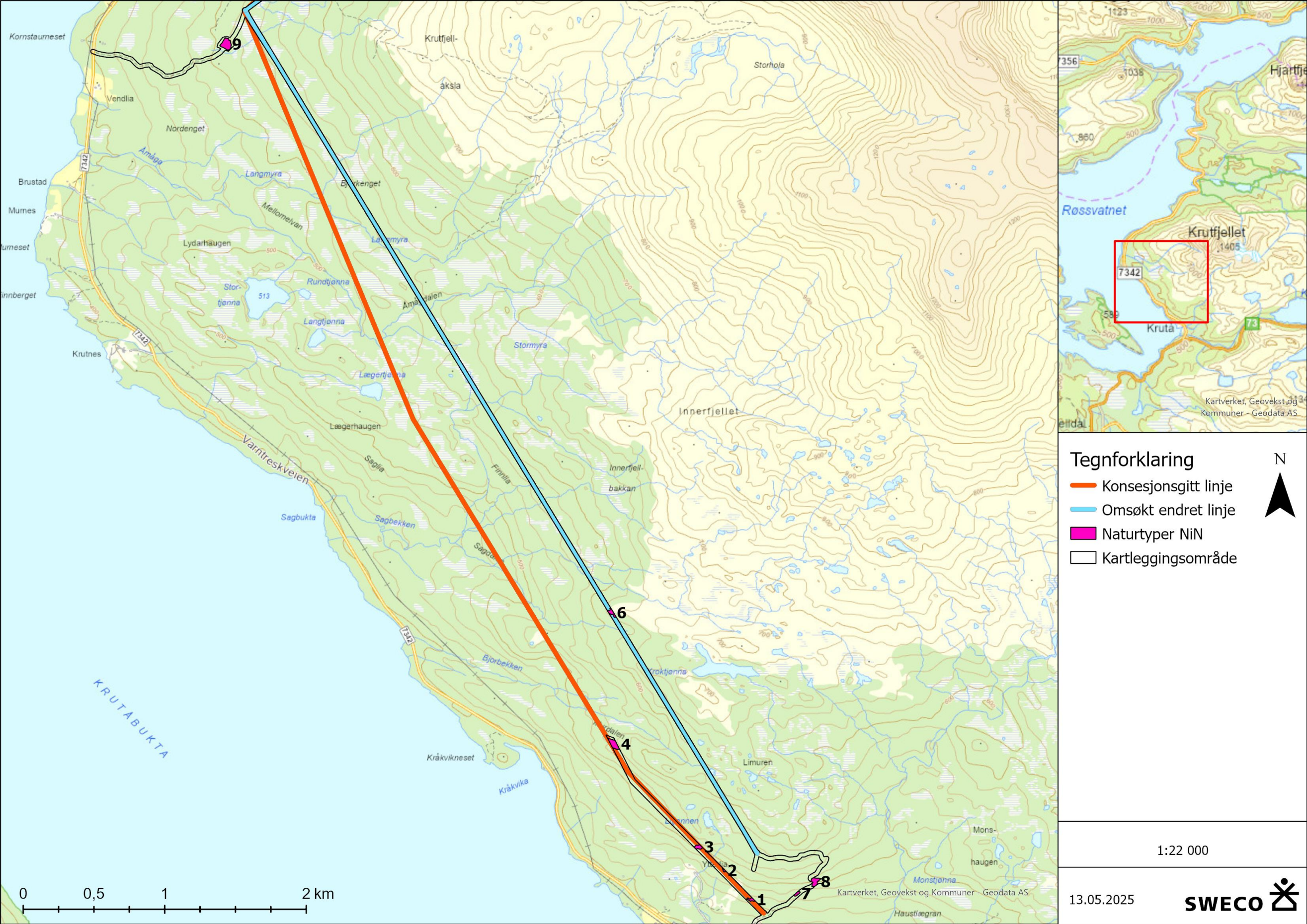
Mellom Sjørdalen og planlagt transformatorstasjon ved Varntresk er det kalkrikt berg, som gir potensial for rødlistearter knyttet til rike skogtyper. De arealene som her har potensial, er allerede fanget opp av naturtypelokaliteter og er gitt verdi på den måten.

6 Vurdering av områdene

6.1 Sør for «knekkene» rundt Krutfjellet

Omsøkt endret linje går i hovedsak oppe i fjellbjørkeskogsbeltet, hvor det med unntak av noe kalkfattig fjellhei med middels verdi (lokalitet nummer 6, se figur 6-1), bare ble registrert alminnelige utforminger av bjørkeskog og jordvannsmyr. Konsesjonsgitt linje er på det samme strekket ikke kartlagt i sin helhet, men ettersom den går lavere i terrenget, kommer den delvis under fjellbjørkeskogsbeltet, der potensialet for verdifulle naturtyper er større. Selv den lille delen av konsesjonsgitt linje som ble kartlagt har flere naturtypelokaliteter enn hele den omsøkt endrede linja på dette strekket. Ettersom flere av disse naturtypelokalitetene også er skogtyper, som også har høyere verdi (lokalitet 1, 2 og 3; se figur 6-1), ville både påvirkning og konsekvens blitt større, ettersom de forringes av hogst til ryddebelte. Omsøkt endret linje vil på dette strekket dermed ha lavere konsekvenser for naturmangfold innen tema vegetasjon, enn konsesjonsgitt linje.

Det ligger et par overlappende naturtypelokaliteter langs planlagt anleggsvei opp til «knekkene» rundt Krutfjellet (lokalitet nummer 9; se figur 6-1 og figur 6-5). Dette er gammel granskog med mye av både liggende og stående død ved. Dersom anleggsveien går rett gjennom lokaliteten vil den påvirkes negativt.

Figur 6-1: Kartlagte naturtyper i forbindelse med prosjektet. Kart 1 av 3. Tallene 1 – 9 tilsvarer naturtypenummer i tabell 1. Lokalitet 5 er tatt ut fordi den ikke lenger inngår i influensområdet. Kart utarbeidet av Sweco.

6.2 Nord for Krutfjellet

Linjetraséen mellom «knekkene» rundt Krutfjellet og planlagt transformatorstasjon ved Varntresk følger i hovedtrekk konsesjonsgitt linje nesten uten endringer. Den største endringen er en drøy kilometer langt strekk i Sør dal. Her er det i omsøkt endring lagt inn et ekstra knekkpunkt for å unngå både Varnvassdalen naturreservat, hogst i kantvegetasjonen mot Sør dalsaven, mastepunkter i myr og nærføring til fritidsboliger. Langs denne linjetraséen ble det registrert 29 naturtypelokaliteter (nummer 10 – 38 i tabell 1). Det ble registrert to naturtypelokaliteter (som overlapper med hverandre) langs planlagt tilkobling mellom Varntresk transformatorstasjon og eksisterende linje (nummer 39a og 39b i tabell 1). En oversikt over plassering av naturtypelokalitetene vises i figur 6-2 og figur 6-3.

For naturmangfold betyr den omsøkte endringen at Varnvassdalen naturreservat ikke lenger påvirkes. Ettersom inngrep i naturreservat som strider med verneformålet automatisk får svært alvorlig konsekvens, vurderes den omsøkte endringen som positiv for naturmangfold sammenlignet med konsesjonsgitt linje.

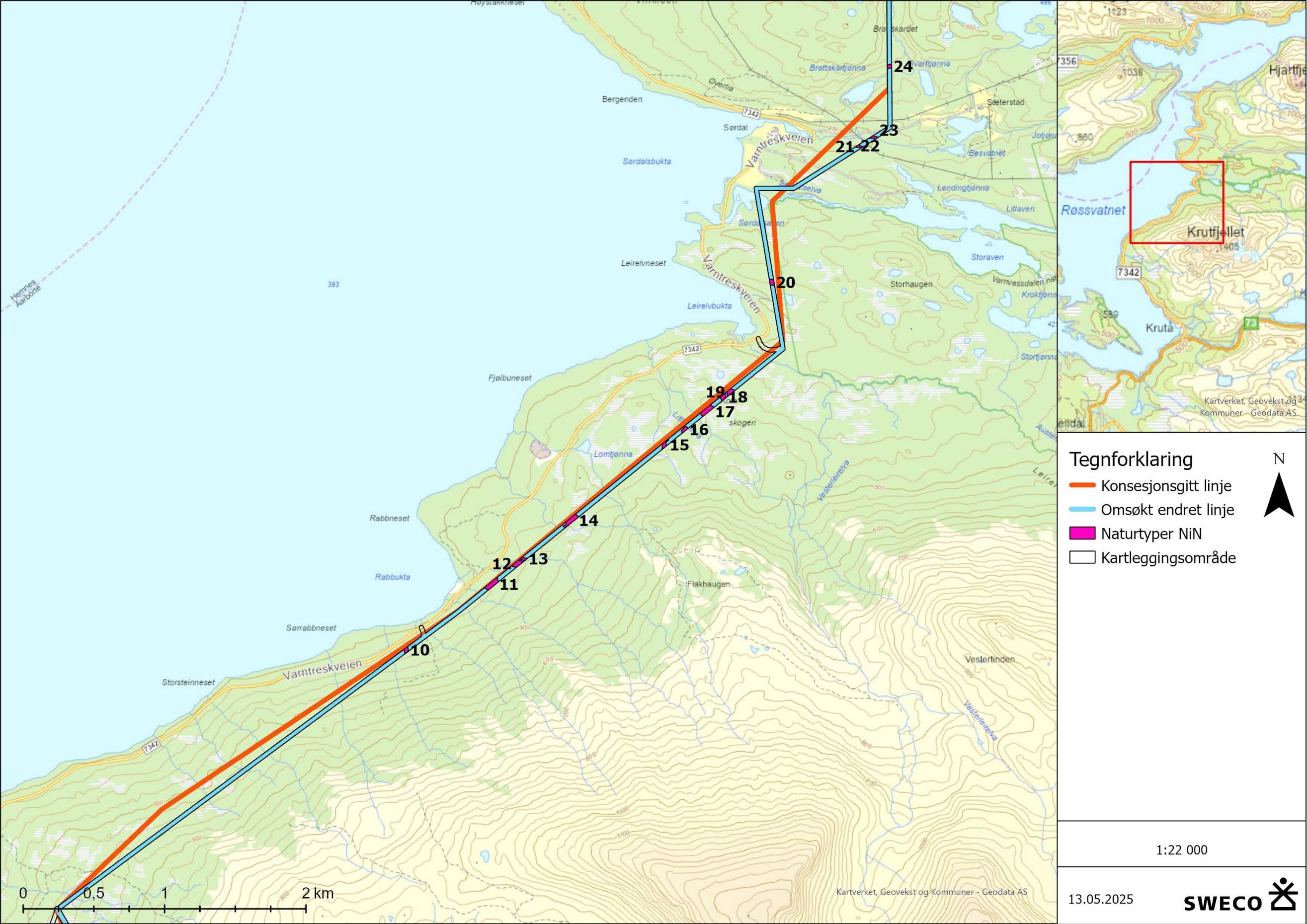
I kryssinga av Sør dalen går linjetraseen mellom Røssvatnet og Varnvassdalen naturreservat, ca. 60 meter unna grensen til reservatet. Dette er akkurat langt nok unna til å unngå kanteffekter på vegetasjon innenfor reservatet. Rødsildre (NT) forventes ikke å bli berørt, da denne lever på berg og grunnlendt mark tett på elva, hvor hverken mastepunkter eller anleggsarbeid er aktuelt.

Naturtypelokalitet nummer 33 og 35 (figur 6-4) er slåttemyrer i gjenvækst, som innebærer dårlig tilstand. Siden lokalitet nummer 35 er spesielt kalkrik, ble den vurdert til å huse stort naturmangfold, som betyr at den får moderat kvalitet. Enhver slåttemyr som har moderat eller bedre kvalitet, eller moderat eller bedre tilstand oppfyller kravene for å regnes som utvalgt naturtype. Lokalitet nummer 33 får fortsatt stor verdi etter konsekvensutrednings-metodikk, men regnes ikke som utvalgt naturtype fordi den har lav kvalitet og dårlig tilstand

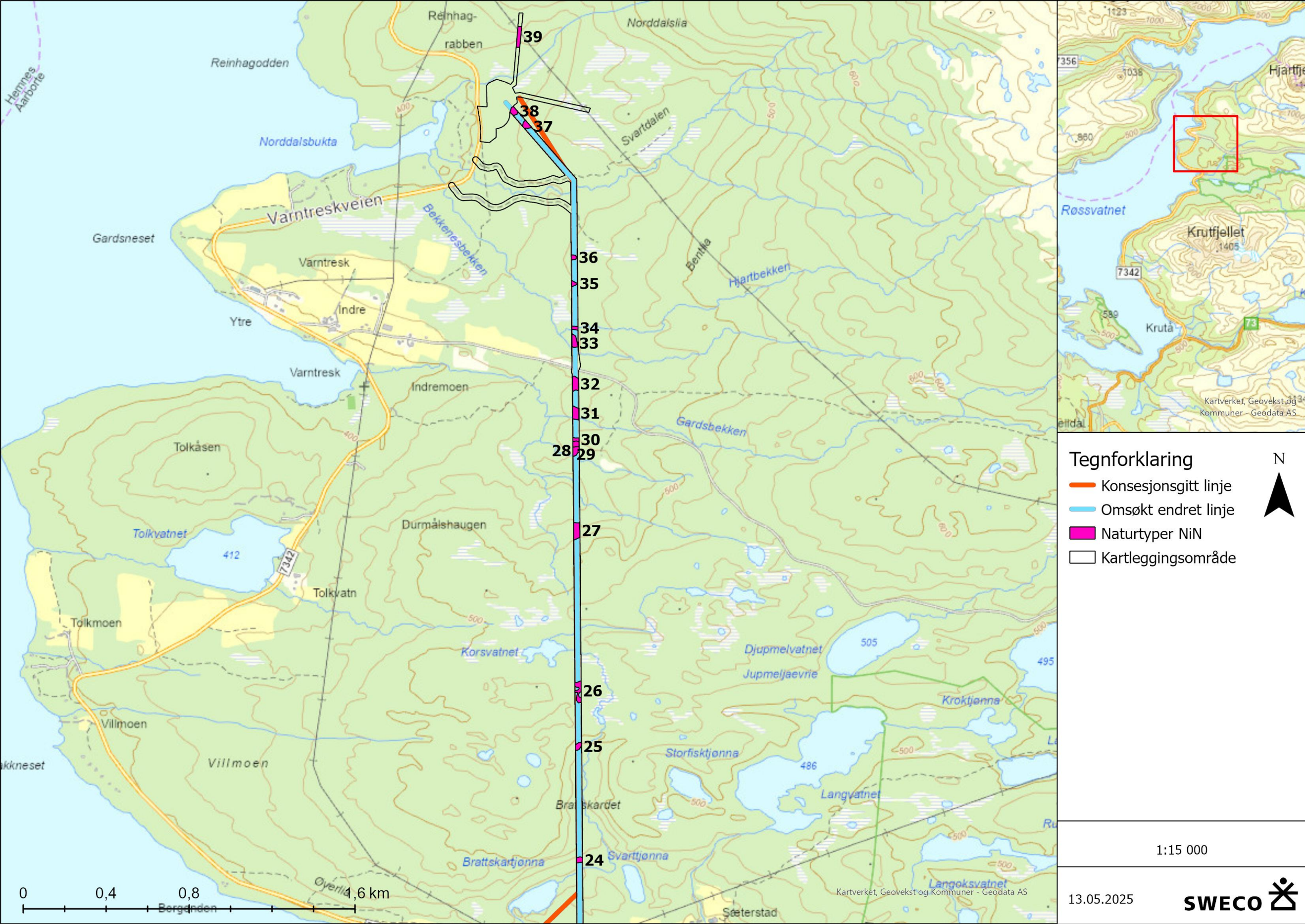
Slåttemyrlokalitetene vil ikke påvirkes nevneverdig av hogst eller rydding, men vil påvirkes negativt dersom det blir fysiske inngrep i lokalitetene, for eksempel plassering av mastepunkter, anleggsveier eller kjøring med tunge kjøretøy. Naturtypene vil også påvirkes negativt dersom det blir fysiske inngrep ellers i myrkomplekset som endrer vannhusholdningen for lokalitetene. Det er ikke planlagt mastepunkter innenfor lokalitetene, men anleggsvirksomhet kan føre til varig påvirkning på naturtypene.

Alle andre registrerte naturtyper er skogtyper. Alle skog-naturtypene langs linja vil forventes å miste sin kvalitet som naturtype etter hogst, og vil dermed påvirkes negativt i større eller mindre grad, avhengig av hvor stor del av den totale naturtypen som blir hogd. De fleste registrerte lokalitetene fortsetter på utsiden av det kartlagte området. Gjenværende naturtypeareal vil dermed fragmenteres.

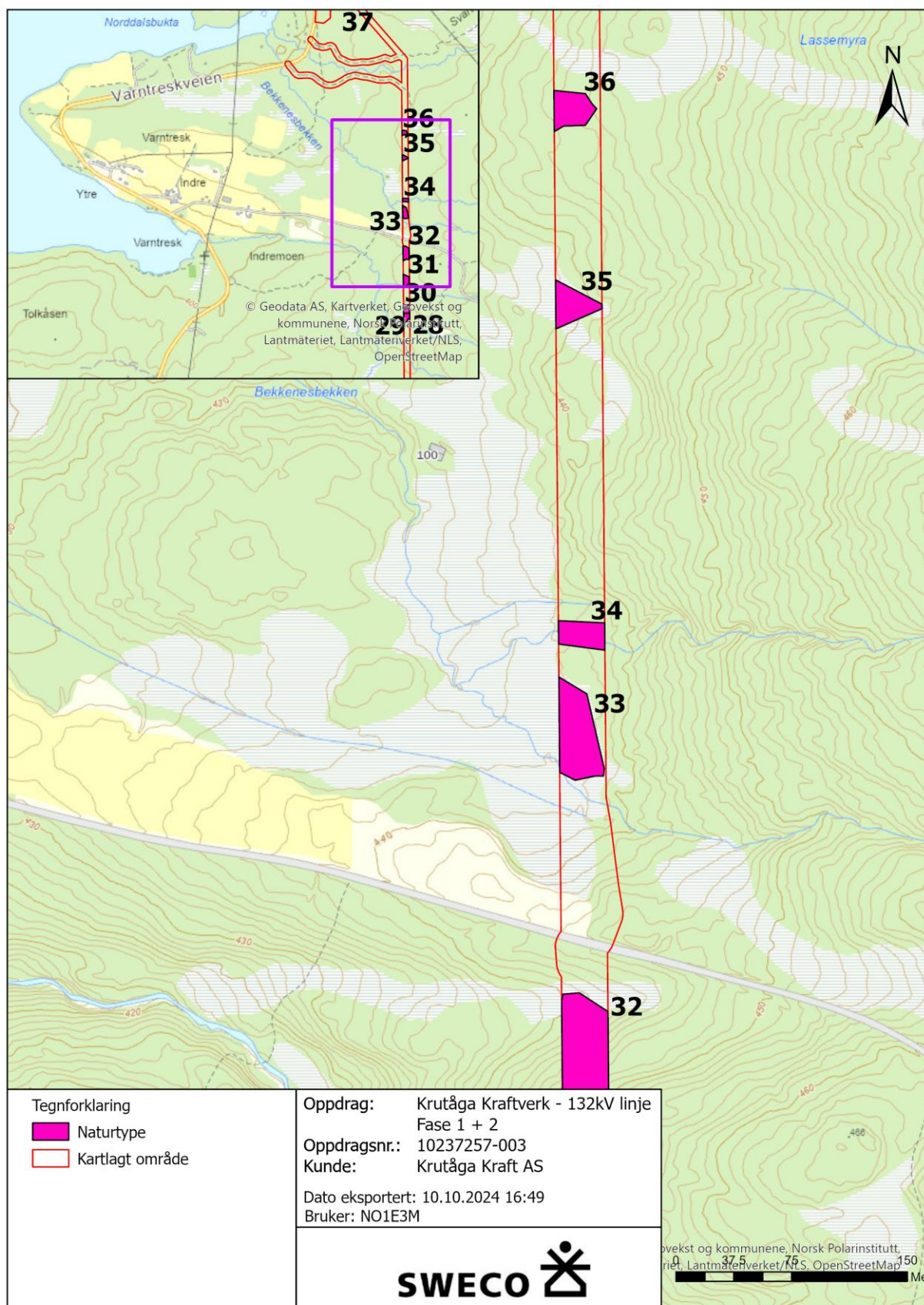
Ettersom naturen utenfor omsøkt endret linje er relativt lik den som er innenfor vurderes det som usannsynlig at påvirkning på ulike naturtyper eller rødlistearter vil endres vesentlig av små justeringer. Dette gjelder både de små justeringene fra konsesjonsgitt linje til omsøkt endret linje, og eventuelle andre realistiske alternativ som ikke er vurdert i detalj.

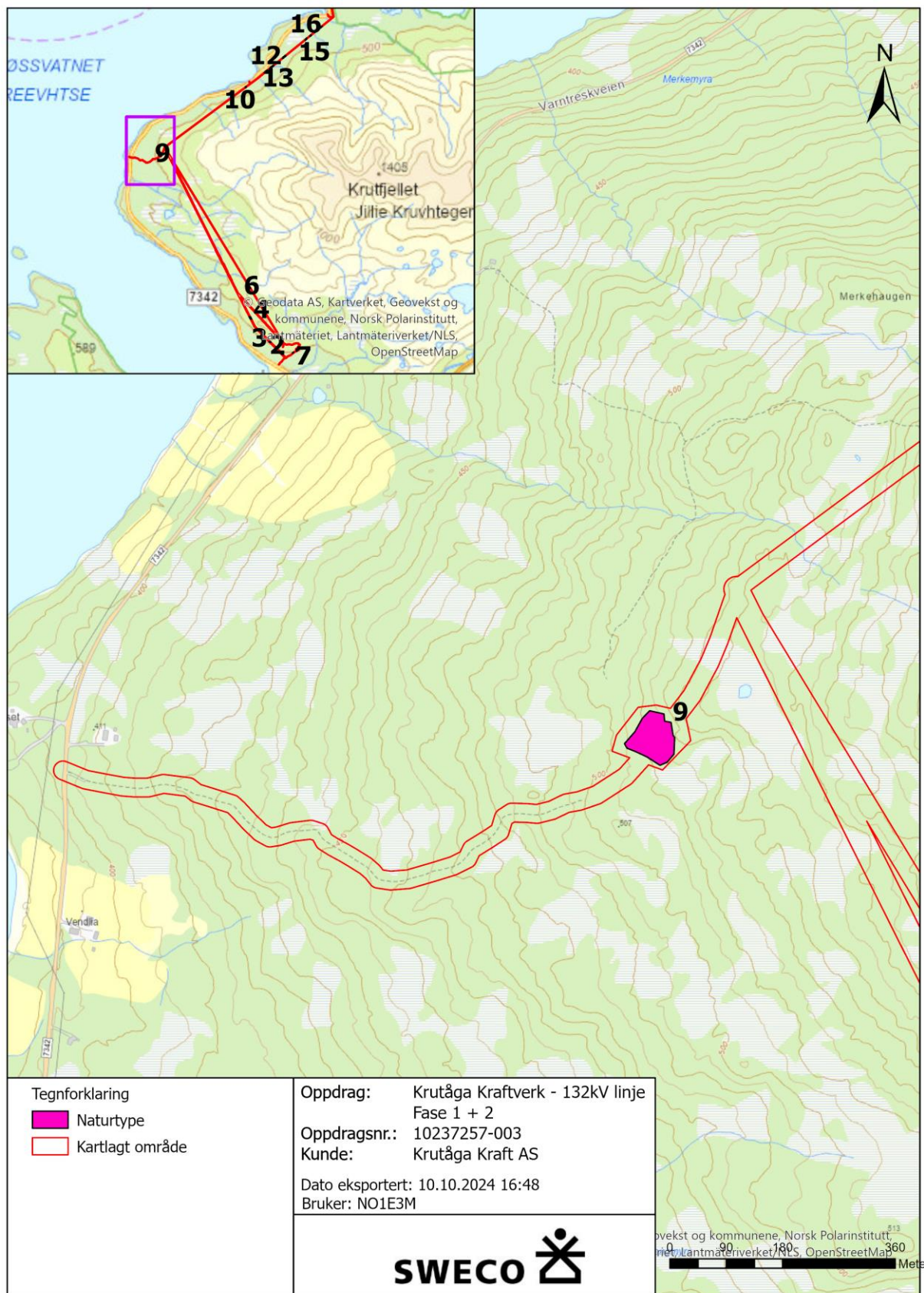
Figur 6-2: Kartlagte naturtyper i forbindelse med prosjektet. Kart 2 av 3. Tallene 10 – 24 tilsvarer naturtypenummer i tabell 1. Kart utarbeidet av Sweco.

Figur 6-3: Kartlagte naturtyper i forbindelse med prosjektet. Kart 3 av 3. Tallene 24 – 39 tilsvarer naturtypenummer i tabell 1. Kart utarbeidet av Sweco.

Figur 6-4: Nærbilde fra kart rett øst for Varntresk, med blant annet utvalgte naturtyper slåttemyr. Tallene 32 – 36 tilsvarer naturtypenummer i tabell 1. Kart: Sweco

Figur 6-5: Nærbyrde av kart over registrerte naturtyper i foreslått anleggsvei ved «knekk» rundt Krutfjellet. Tallet 9 tilsvarer naturtypenummer i tabell 1. Kart: Sweco

7 Konklusjon

Blant linjealternativene sør for «knekkene» rundt Krutfjellet er omsøkt endret linje merkbart bedre enn konsesjonsgitt linje i et naturtypeperspektiv. Langs linja nord for «knekkene» er det kun små endringer mellom konsesjonsgitt og omsøkt endring, hvor forskjellen for naturtyper og arter vurderes som uvesentlig. For Varnvassdalen naturreservat er den omsøkt endrede linja klart bedre enn den konsesjonsgitte.

Videre forekommer det en lokalitet av en utvalgt naturtype, som bør unngås berørt. Forslag til avbøtende tiltak finnes i kapittel 7. Flere naturtypelokaliteter vil påvirkes negativt av utbygging av linja, men for flere naturtyper er det mulig å innføre relevante avbøtende tiltak for å minimere eller fjerne den negative påvirkningen.

Nord for «knekkene» rundt Krutfjellet er det liten mulighet for å redusere påvirkning på naturverdier ved å legge om linjetraseen. De aller fleste naturtypelokalitetene går på tvers av kartleggingsområdet, og fortsetter på begge sider av denne. Naturen både over og under kartleggingsområdet har potensial for de samme naturtypene og forvaltningsrelevante artene som naturen innenfor traseen. Det er en relativt smal korridor mellom Varnvassdalen naturreservat og Røssvatnet hvor det er mulig å legge ei linje uten vesentlig konflikt med naturreservatet eller eksisterende bebyggelse og infrastruktur..

Det vurderes å ikke være noen vesentlig forskjell i påvirkning på naturmangfold innen terrestrisk vegetasjon mellom konsesjonsgitt linje, og omsøkt endret linje, bortsett fra at det anses positivt at omsøkt endret linje medfører at Varnvassdalen naturreservat ikke lenger blir påvirket.

8 Avbøtende tiltak

8.1 Forutsatte tiltak

Tiltakshaver har i prosjekteringen plassert mastepunkter utenfor myr, bekker, elver og kantvegetasjonen mot vassdrag der det har vært mulig, og med tilstrekkelig avstand til Sördalsaven til å unngå hogst av de største trærne i kantvegetasjonen mot vannet.

8.2 Foreslåtte tiltak

8.2.1 Slåttemyr

Unngå graving, drenering og kjøring med anleggsmaskiner i våtmark både innenfor og ved siden av lokalitetene. Dette kan for eksempel gjennomføres ved at anleggsarbeidet går innover mot lokalitet 35 fra både nord og sør og møtes her uten tunge inngrep i lokaliteten. Nummer 33 kan spares for anleggstrafikk ved å legge anleggsvei på fastmark øst for lokaliteten. Ved gjennomføring av disse tiltakene unngås påvirkning på lokalitetene.

8.2.2 Gammelskog i anleggsveitrasé

Lokalitet 9 består av glissen gammel granskog. Anleggsvegen bør her planlegges under befarings og legges slik gjennom lokaliteten at en unngår å fjerne eller flytte flere levende eller døde trær av stor dimensjon enn strengt nødvendig. Slik minimeres påvirkningen på naturverdiene i naturtypelokaliteten..

8.2.3 Skog langs linja

Naturtyper i skog vil forsvinne der skogen ryddes for at arealet skal inngå i ryddebeltet til kraftlinja. Der topografien tillater det, bør derfor kraftlinja legges tilstrekkelig høyt over bakken, til at kraftgata ikke trenger å bli ryddet akkurat innenfor naturtypelokalitetene, hverken i anleggsfase eller driftsfase. Dette kan for eksempel gjennomføres ved å justere individuelle masters høyde og nøyaktige plassering. Anleggsarbeidet bør da også legges opp slik at anleggstrafikk/anleggsvei ikke behøver å gå gjennom lokalitetene eller lignende natur utenfor kartleggingsområdet. Tilsvarende krav bør stilles til dem som vedlikeholder ryddebeltet i driftsfase.

Lokalitet nummer 13 og 20 bør prioriteres særlig høyt for slike tiltak, ettersom de er vurdert å ha svært stor verdi. Alle naturtypelokaliteter bør vurderes for muligheten for å spare den for hogst på denne måten.

Liggende og stående død ved bør ikke røres, og større trær som felles bør bli liggende på stedet. Gjenværende stubber bør være høystubber. Slik vil leveområder for arter spesialisert for død ved, lokalt holdes oppe i en midlertidig, men lang periode.

9 Usikkerhet

9.1 Usikkerhet i kunnskapsgrunnlag

Konsesjonsgitt linje er ikke kartlagt i sin helhet. Ikke kartlagte deler av den er potensialvurdert. Dette gir noe usikkerhet som vanskeliggjør sammenligning mellom konsesjonsgitt linje og omsøkt endret linje.

Kartleggingen av rødlistearter var relativt grovt gjennomført utenfor naturtypelokaliteter. Det er derfor mulig at funksjonsområder for arter med forvaltningsrelevans ikke er fanget opp.

Området er ikke undersøkt av spesialister innen lav, moser, vedboende sopp og jordboende sopp, og området er ikke undersøkt i sesong for jordboende sopp. Det er derfor noe usikkerhet i forekomst av arter i disse gruppene.

9.2 Usikkerhet i vurderinger

Usikkerheten i kunnskapsgrunnlaget for rødlistearter innebærer at areal som ikke oppfyller minstekravene for naturtype etter Miljødirektoratets instruks, likevel kan ha verdi som funksjonsområde for rødlistearter. Dette gjelder spesielt i områdene med eldre barskog mellom Rabbneset og Sördalsbekken, hvor det iallfall er rimelig å forvente flere arter i kategorien nær truet (NT).

Tross usikkerheten i kunnskapsgrunnlaget for rødlistearter vurderes usikkerheten i verdi for arealene kartlagt som gammel granskog, gammel furuskog og kalkbjørkeskog som svært lav. De fleste lokalitetene har god tilstand, som gir moderat og høy lokalitetskvalitet og stor verdi når naturmangfoldskåren er lite og moderat. Det kreves stor naturmangfoldskår for å få svært høy lokalitetskvalitet og med det svært stor verdi. For at verdien skal dras opp må en lokalitet av disse naturtypene få påvist ≥ 1 art i kategorien sterkt truet (EN) eller kritisk truet (CR), ≥ 2 arter i kategorien sårbar (VU) eller ≥ 10 arter i kategorien nær truet (NT). Dette vurderes som svært usannsynlig å finne i små enkeltlokaliteter som her, selv ved svært grundige undersøkelser.

Tilsvarende gjelder for lokalitetene av naturtypene kalk- og lågurtfuruskog og tørkeutsatt kalkgranskog. Alle lokalitetene utenom en har lav kvalitet fordi tilstanden er redusert på grunn av ung skogalder. Alle lokalitetene har usikkerhet i naturmangfoldskår, men selv om det skulle bli funnet nok rødlistearter eller habitatspesifikke arter til å dra naturmangfoldet opp til stort, vil lokalitetskvaliteten likevel ikke bli større enn høy. Naturtypen får lik verdi (stor) om den har lav, moderat eller høy kvalitet. For at verdien på noen lokalitet skal oppjusteres må det påvises rødlistearter i kategorien sterkt truet (EN) eller kritisk truet (CR), eller naturtypelokalitet nummer 31 må få påvist ≥ 2 arter i kategorien sårbar (VU), ≥ 10 arter i kategorien nær truet (NT) eller ≥ 15 habitatspesifikke arter. Dette vurderes som svært usannsynlig å finne, selv ved svært grundige undersøkelser.

Ettersom det er kartlagt naturtyper kun langs en smal trase, er det usikkerhet i verdi på areal utenfor omsøkt endret linje, til tross for at områdene utenfor stort sett er relativt lik områdene innenfor. Dette gir noe usikkerhet i sammenligningen mellom konsesjonsgitt linje og omsøkt endret linje. Selv om det er usikkerhet her, vurderes det som sannsynlig at omsøkt endret linje vil være bedre for tema naturtyper og vegetasjon enn konsesjonsgitt linje, ettersom de går svært tett på eller i overlapp med hverandre mye av strekket, og der de avviker går konsesjonsgitt lengre ned i terrenget, hvor potensialet for naturtyper er vurdert å være noe større.

Både mellom «knekken» og Varnvassdalen naturreservat og mellom Sördal og Varntresk transformatorstasjon kan det tenkes at det kan finnes ikke undersøkte alternative løsninger som er noe bedre for naturtyper og vegetasjon. Ettersom omsøkt endret linje går korteste strakeste vei (og dermed påvirker minst mulig areal), og naturen på begge sider av kartleggingsområdet ligner på den som ligger innenfor kartleggingsområdet, vurderes det likevel som usannsynlig at det skal finnes realistiske alternativ som er betydelig bedre enn de som er omtalt her. Det vil også kreve stor innsats i detaljert kartlegging av store areal å innhente nødvendig kunnskap for med sikkerhet å avdekke eventuelle klart bedre traseer.

10 Vurdering etter naturmangfoldloven §§ 8 – 12

§8 Kunnskapsgrunnlaget

Kunnskapsgrunnlaget er noe mangelfullt når det gjelder forekomst av rødlistede arter, men potensialet for slike dekkes godt opp av naturtypekartleggingen. Gammel granskog, gammel furuskog, kalkbjørkeskog og kalk- og lågurtfuruskog er alle regnet for å ha «sentral økosystemfunksjon» (Framstad, et al., 2020), som innebærer at de er egnet habitat for spesielt mange sjeldne og truede arter. Ettersom sannsynligheten for at ukjente forekomster av rødlistearter ville kunne ført til vesentlig oppjustering av verdi på noe areal som påvirkes i dette prosjektet er lav, vurderes kunnskapsgrunnlaget som tilstrekkelig for beslutning.

Kunnskapsgrunnlaget har dårlig detaljnivå utenfor kartleggingskorridoren, selv om det er kjent at områdene er relativt lik de som er innenfor. Det vurderes likevel som godt nok til å konkludere med at omsøkt endret linje er bedre for undertema naturreservat, og at eventuelle andre små justeringer i trase som er realistisk å gjennomføre ikke vil føre til vesentlig forbedring.

Det er god kunnskap om hvordan gjennomføring av tiltak vil påvirke naturtyper.

§9 Føre-var-prinsippet

I dette tilfellet vurderes det å foreligge tilstrekkelig kunnskap til å ta en beslutning og iverksette eventuelle nødvendige avbøtende tiltak som kan følges opp i bestemmelser.

§10 Økosystemtilnærming og samlet belastning

Rødlistede naturtyper som finnes innenfor tiltaksområdet inkluderer slåttevann (EN), rik gransumpskog (EN), kalk- og lågurtfuruskog (VU), tørkeutsatt kalkgranskog (VU), flomskogsmark (VU) og kalkfattig og intermediær fjellhei, leside og tundra (NT).

Slåttevannene i området er ikke i bruk, og vil gradvis gro igjen og forsvinne i dagens situasjon. Så lenge direkte forringelse ved mastepunkter og anleggsarbeid unngås, vil hogst i ryddebeltet forsinke gjenveksten noe, mens påvirkning ellers blir ubetydelig.

Den rike gransumpskogen, kalk- og lågurtfuruskogene og de tørkeutsatte kalkgranskogene i kartleggingsområdet har nesten alle lav kvalitet fordi skogbruket har redusert tilstanden, og utformingen er av en mindre kalkrik, mer ordinær type. Forringelse av slike lokaliteter utgjør mindre for naturtypenes tilstand og utbredelse enn forringelse av lokaliteter med høyere lokalitetskvalitet ville ha hatt. Når de påvirkede naturtypene dessuten er regionalt vanlig, vurderes det at tiltaket i hovedsak vil svekke tilstand og utbredelse lokalt, og kun i liten grad bidra til den samlede belastningen.

Kalkbjørkeskog er svært vanlig i regionen, og samlet belastning på naturtypen vurderes som liten i regionen, både med og uten dette tiltaket.

Gammel lågurtselje-rogneskog og gammel høgstaudegråorskog er ikke spesielt sjelden i regionen, og lokalitetene som her berøres har ikke spesielt høy kvalitet. Samlet belastning på naturtypene vurderes som relativt liten i regionen, både med og uten dette tiltaket.

Kalkfattig og intermediær fjellhei, leside og tundra er i hovedsak rødlistet på grunn av klimaendringer, ikke arealbruksendringer. Det er svært store areal av naturtypen i regionen, og tiltaket berører en forsvinnende liten andel av denne. Samlet belastning på naturtypen vurderes som ubetydelig i regionen uavhengig av dette tiltaket.

Gammel furuskog med tilhørende rødlistearter (se kap. 5) er vanlig i Sør dal og Varnvassdalen naturreservat. Områdene utenfor naturreservatet er noe påvirket av veibygging, bebyggelse og menneskelig aktivitet, men store arealer innenfor naturreservatet er mer eller mindre urørte. Samlet belastning på denne formen for natur vurderes som liten i regionen, både med og uten dette tiltaket.

§11 Kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver

Det anbefales at det utarbeides en kortfattet detaljplan som beskriver tiltak for å hindre eller redusere miljøbelastningen av utbyggingen. Planen og de avbøtende tiltakene skal i samsvar med det etablerte prinsippet «forurensner betaler» og § 11 naturmangfoldloven bekostes av tiltakshaver.

§12 Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder

Teknikker og driftsmetoder for å unngå eller begrense skade på naturmangfoldet beskrives i detaljplanen.

11 Referanser

- Forskrift om utvalgte naturtyper etter nml. (2011). *Forskrift om utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven*. Hentet fra lovdata.no: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2011-05-13-512?q=utvalgte%20naturtyper>
- Framstad, E., Blom, H., Brandrud, T., Bär, A., Johansen, L., Olsen, S., & Øien, D. (2020). *Naturtyper etter Miljødirektoratets instruks. Dokumentasjon av sentral økosystemfunksjon. NINA Rapport 1781*. NINA.
- Miljødirektoratet. (2024). *Veileder | M-2209 - Kartleggingsinstruks - Kartlegging av terrestriske naturtyper etter NiN2*. Miljødirektoratet.
- Miljødirektoratet. (2025). *Veileder | M-1941 - Konsekvensutredning av klima og miljø*. Hentet 2025 fra <https://www.miljodirektoratet.no/konsekvensutredninger>

Notat – Krutåga Kraftverk: Kartlegging av fuglefauna og myr i tiltaksområdet for transformatorstasjon og linjetrasé

Prosjekt:	Krutåga Kraftverk	Prosjektnr.:	10237257
Kunde:	Krutåga Kraft AS	Prosjektleder:	Lars Gylder
Utarbeidet av:	Øyvind Lorvik Arnekleiv	Dato:	15.05.2025
Kontrollert av:	Per Ivar Bergan	Godkjent av:	
Dokumentnr.:	01	Rev.:	02

Revisjonshistorikk

Rev	Dato	Beskrivelse av endringen	Utarbeidet av	Kontrollert av
00	10.10.2024	Første utkast	Øyvind Lorvik Arnekleiv	Per Ivar Bergan
01	08.04.2025	Revisjon etter tilbakemelding fra NVE	Per Ivar Bergan	Øyvind Lorvik Arnekleiv
02	15.05.2025	Revisjon etter tilbakemelding fra kunde	Øyvind Lorvik Arnekleiv	Per Ivar Bergan

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

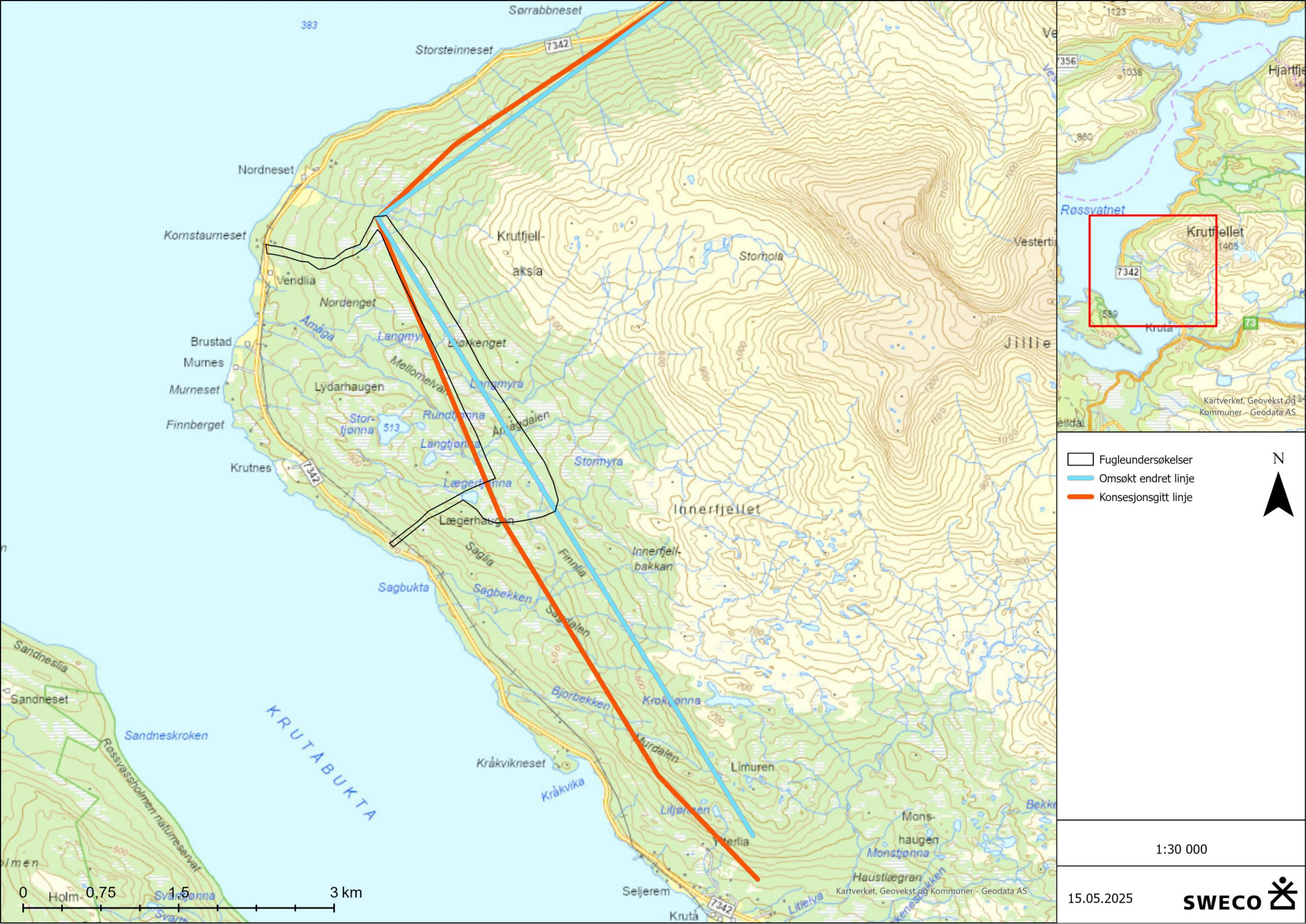
15. juni 2018 ble det gitt konsesjon til Krutåga Kraft AS for bygging av Krutåga kraftverk i Hattfjelldal kommune i Nordland. 7. desember 2021 ble det søkt om forlenget byggefrist. Denne ble innvilget i brev fra NVE av 20 mars 2023.

Det er ønskelig å gjøre noen endringer på den konsesjonsgitte løsning for linje og transformatorstasjon. Våren 2024 gjennomført kartlegging av fugl i forbindelse med nye alternativer. Resultatene fra denne undersøkelsen er oppsummert i dette notatet.

1.2 Beskrivelse av tiltaket

Fra Krutåga kraftverk er det planlagt anlagt en omtrent 20 km lang 132 kV kraftlinje til transformatorstasjon ved Verntresk (Figur 1). Store deler av linja går i konsesjonsgitt trasé, men den sørligste strekningen er planlagt lengre øst, høyere i terrenget mot Krutfjellet. Ved Verntresk er det planlagt oppført en transformatorstasjon hvor ny planlagt kraftlinje fra kraftverket er tenkt påkoblet (Figur 2). Det planlegges også å legge om eksisterende 220 kV linje via stasjonen.

Figur 2: Kart over planlagt endring av konsesjonsgitt alternativ og hvilke områder hvor det ble utført fuglekartlegging.

2 Metodikk

Det ble gjennomført feltundersøkelser av fuglefaunaen i området perioden 25.-27. juni 2024 av biolog Øyvind Lorvik Arnekleiv (Sweco Norge AS). Tidspunktet for kartleggingene er noe seint, og det var redusert aktivitet blant hekkefugl. Det vurderes dit at artsmangfoldet av hekkende spurvefugl i stor grad er kartlagt, men enkelte arter kan være oversett grunnet seint kartleggingstidspunkt. Det er ikke gjennomført kartlegging av hekkende rovfugl i området. Det ble spesielt lagt vekt på kartlegging av økologiske funksjonsområder og landskapsøkologiske funksjonsområder for arter med økt kollisjonsrisiko med kraftlinjer. Dette er eksempelvis vadere, andefugler og hønefugl. Områder med potensial for å være viktige områder for minst en av disse artsgruppene ble valgt ut på kart og undersøkt nærmere i felt. Øvrige områder ble ikke prioritert.

Alle registreringer av fugl ble lagt inn i Artskart i etterkant av feltundersøkelsene.

Det ble også målt myrddybde i myrer som potensielt sett blir påvirket av transformatorstasjonen. Det er ikke målt myrddybder i forbindelse med mastepunkter langs kraftlinja.

3 Resultater

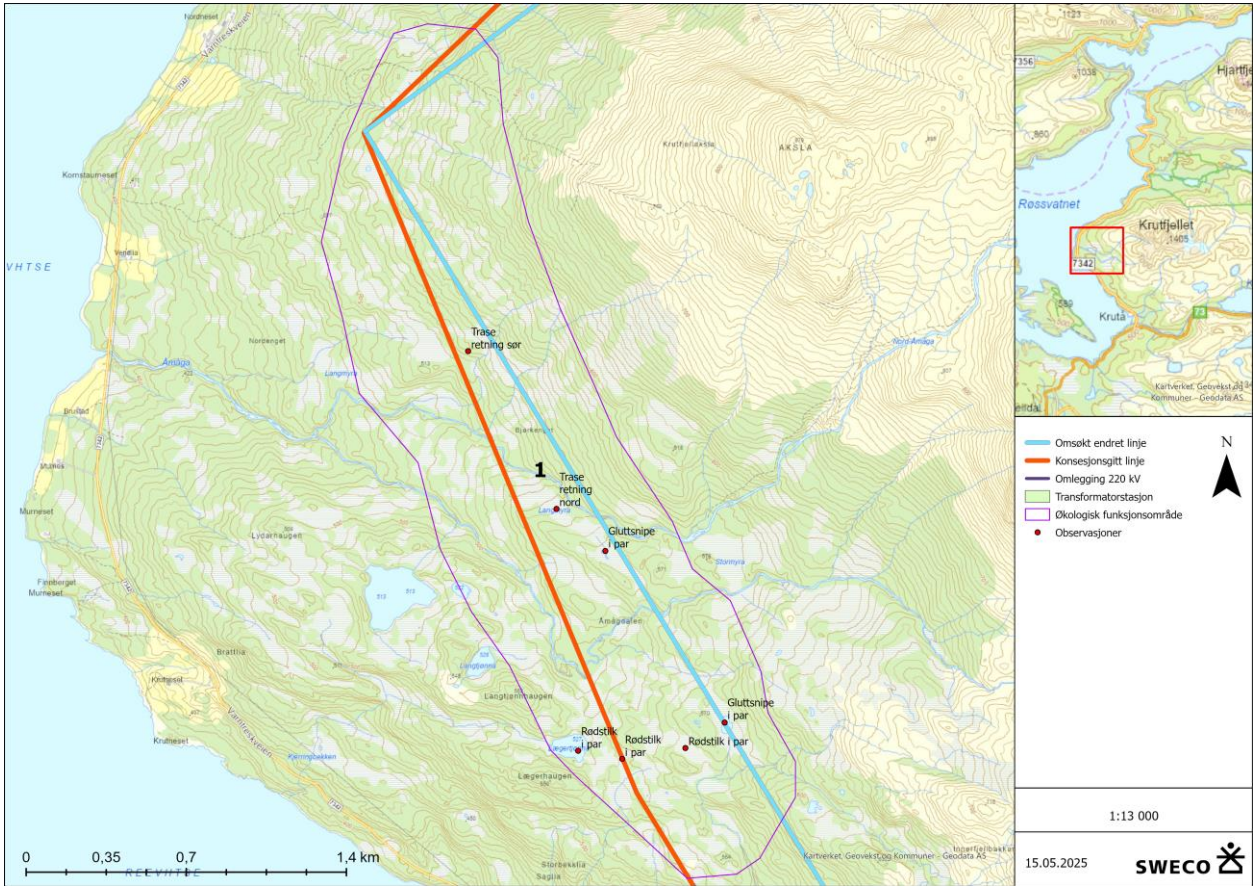
Naturen i tiltaksområdet er bestående av barskog i ulik alder, løvskog, myrer, mindre innsjøer og lavalpine områder dominert av lyng, vier og einer. Denne sammensetningen anses å være typisk i Hattfjelldal kommune. Naturen fremstår som sammenhengende og urørt og det er svært få tekniske inngrep langs planlagt trasé. Prosjektområdet vil være et naturlig område for næringssøk for flere rovfuglarter som kongeørn, fjellvåk, spurvehauk, tårnfalk og dvergfalk. Under feltarbeidet i 2024 ble det observert et fjellvåkireir som ikke var i bruk. Det var lite smågnagere i området i 2024. Det kan være årsaken til at det ikke var hekking der. Fjellvåk, spurvehauk, tårnfalk og dvergfalk er vanlig forekommende arter i det meste av kommunen. Det er ingen aktuelle hekkelokaliteter for kongeørn innen en avstand på flere kilometer fra linjetraseen.

Ved feltundersøkelsene ble det kartlagt flere økologiske funksjonsområder for fugl, men ingen landskapsøkologiske funksjonsområder. Det ble målt myrddybde i to myrer som potensielt kan bli påvirket ved bygging av transformatorstasjonen.

3.1 Økologiske funksjonsområder

Funksjonsområde 1

Området mellom Finnlia og stien som går opp fra Nordneset, er det tegnet ut et funksjonsområde for lirype og en rekke andre spurvefugl. Området består av glissen bjørkeskog, fjellhei, større myrer og mindre innsjøer. Området ble vurdert til å være et leveområde for spesielt lirype, men det ble også registrert flere hekkende par med både rødtilk (NT) og gluttsnipe, samt observert flere individer av enkeltbekkasin. Av andre arter, ble det registrert arter som gjøk (NT), rødstjert, ringdue, sivspurv, heipiplerke og rødvingetrost. De nevnte artene, samt flere, anses å hekke i dette området. Ved bekken Amåga ble det observert en fossefall. Arten kan hekke nært vassdraget, spesielt lengre oppstrøms området som ble kartlagt og hvor bekken renner bratt.

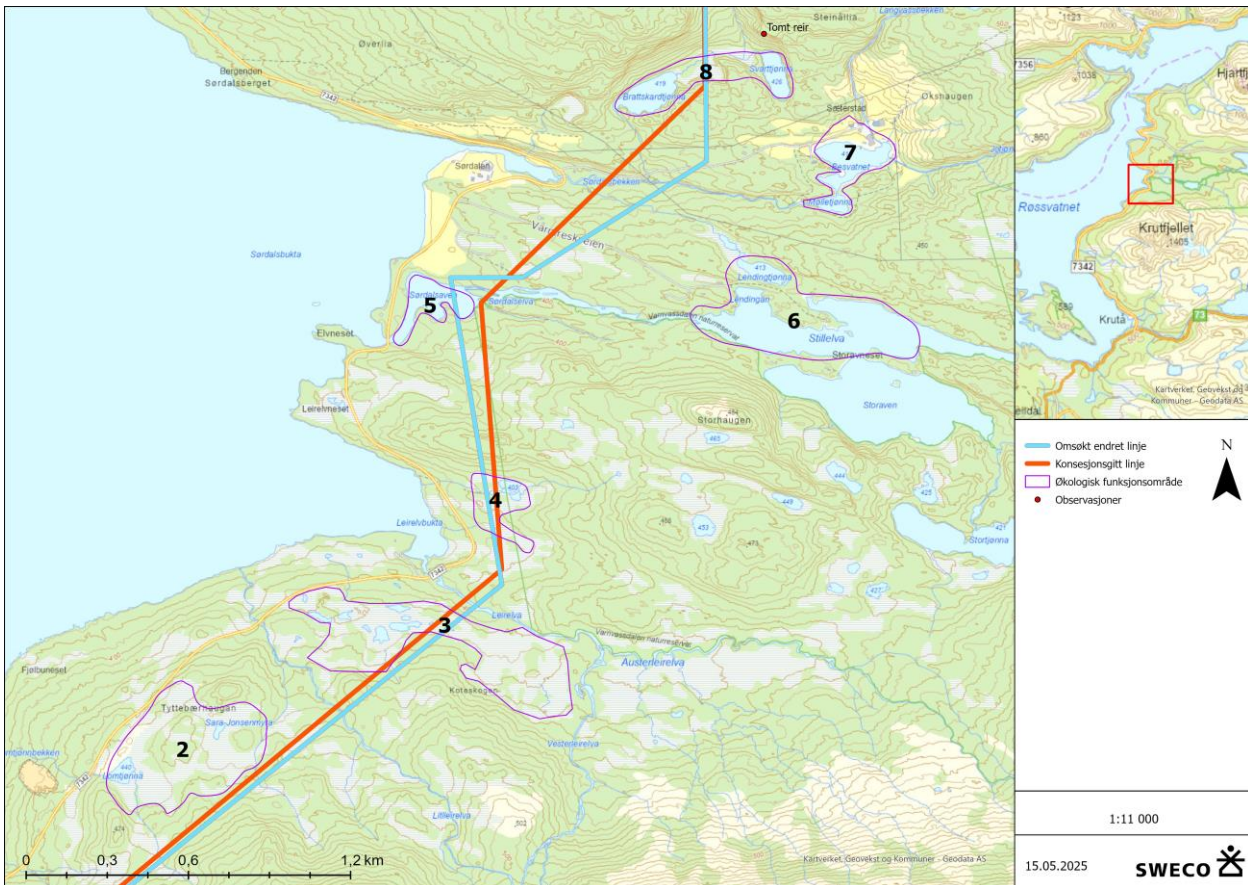
Figur 3: Økologisk funksjonsområde for lirype, vadere og spurvefugl.

Figur 4: Bilde til venstre viser trase i retning nordvest. Bilde til høyre viser trase i retning sørøst.

Funksjonsområde 2-8

Ved Sjørdalsbukta i Røssvatnet finnes det mye våtmark som berøres av ny kraftlinje. Her finnes flere små innsjøer, myrer og vassdrag som er viktig for våtmarkstilknyttede fuglearter (figur 5). Det er i dette området tegnet inn sju økologiske funksjonsområder knyttet til våtmark. Det forventes at flere arter forflytter seg mellom flere av disse områdene, men omfanget av dette er ukjent. Flere av funksjonsområdene benyttes også som rasteplass under vortrekk da det er registrert arter om våren som normalt hekker i alpine strøk.

Figur 5: Funksjonsområder for fugl ved Søralsbukta

Funksjonsområde 2

Funksjonsområdet lengst sør i figur 5 består av to små tjern (derav Lomtjønna) omringet av myr. Her ble det registrert kvinand med unger og et par med gluttsnipe. Begge artene bruker trolig dette området til hekking. Av andre arter ble det blant annet registrert gjøk (NT), gulerle, rødstjert, sivspurv, rødvingetrost og løvsanger.

Funksjonsområde 3

Området sør for Koteskogen (figur 5) er svært likt funksjonsområdet ved Lomtjønna, og består av mange små pøler med omkringliggende myr. Her ble det registrert et par hekkende småpove (NT) og to par hekkende gluttsnipe. Skogen rundt er dominert av eldre furuskog, og her ble det blant annet registrert gjøk (NT), furukorsnebb, løvsanger og bjørkefink.

Funksjonsområde 4

Øst for Leirelvbukta er det tegnet ut enda et økologisk funksjonsområde som er svært likt de to foregående. Her ble det registrert et par med hekkende gluttsnipe. Skogområdene rundt består av gammel og glissen furuskog, og her ble det blant annet registrert arter som gjøk (NT), duetrost, grønnsisik og løvsanger.

Funksjonsområde 5

Like oppstrøms utløpet til Søralselva, danner elva et stort stillestående basseng med vannvegetasjon, buktninger og ulik vanndybde. Her ble det registrert kvinand, enkeltbekkasin og strandsnipe, men det er tidligere også registrert fiskemåke (VU), svartand (VU), rødstilk (NT), gluttsnipe, siland og laksand. Området anses derfor å være viktig for hekkende, trekkende og rastende våtmarkstilknyttede fuglearter. I skogområdene rundt ble det blant annet registrert granmeis (VU), gulerle, svarthvit fluesnapper, måltrost, og duetrost. Funksjonsområdet grenser mot Varnvassdalen naturreservat.

Funksjonsområde 6

Øst for foregående funksjonsområde, ligger flere store og små innsjøer (Lendingtjønna, Stillelva, Storaven). Her er det registrert svartand (VU), rødstilk (NT), stokkand, kvinand, toppand, siland, gluttsnipe og strandsnipe.

Funksjonsområde 7

Nord for Lendingtjønna ligger Besvatnet. Denne innsjøen er en eutrof innsjø og har et stort artsmangfold av blant våtmarkstilknyttede fuglearter. Her er det registrert vipe (CR), bergand (VU), fiskemåke (VU), svartand (VU), sjøorre (VU), horndykker (VU), heilo (NT), rødstilk (NT), småspove (NT), gråhegre, gluttsnipe, strandsnipe, kvinand, smålom, myrsnipe, enkeltbekkasin, brunnakke, stokkand, toppand, krikand, storlom, grønnstilk og skogsnipe. Innsjøen anses å være et viktig økologisk funksjonsområde for både hekkende, trekkende og rastende våtmarkstilknyttede fuglearter.

Funksjonsområde 8

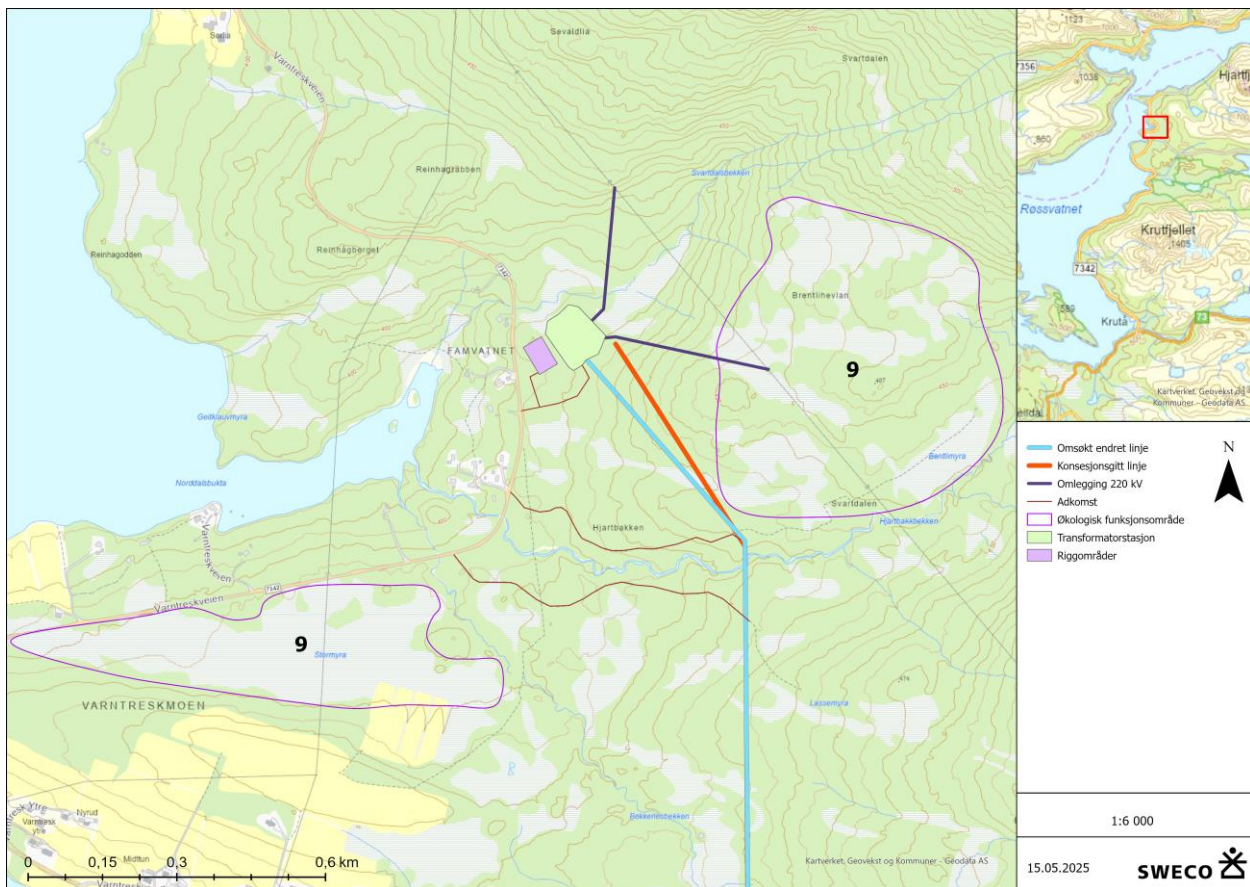
Nord for Besvatnet ligger to innsjøer, Brattskardtjønna og Svarttjønna (figur 6). Av våtmarkstilknyttede fuglearter, ble det her registrert kun gråhegre, men det anses å være et potensial for flere arter og spesielt fiskespisende ender. Det kommer av at det er mye små ørret i vannene. Skogen rundt vannene var dominert av gran- og løvskog, og her ble det blant annet registrert granmeis (VU), rødstjert, trepiplerke, gråtrost, svarttrost og gjerdesmett.

Figur 6: Brattskardtjønna

Funksjonsområde 9

Ved transformatorstasjonen er det registrert to funksjonsområder for våtmarkstilknyttede fugl (figur 7), hvor det hekker småspove (NT). Skogen i dette området er bestående av granskog og blandingsskog i ulike alder, samt myrdrag med mye buskvegetasjon. I disse områdene ble det registrert arter som granmeis (VU), fuglekonge, ringdue, løvsanger, bokfink og svarttrost.

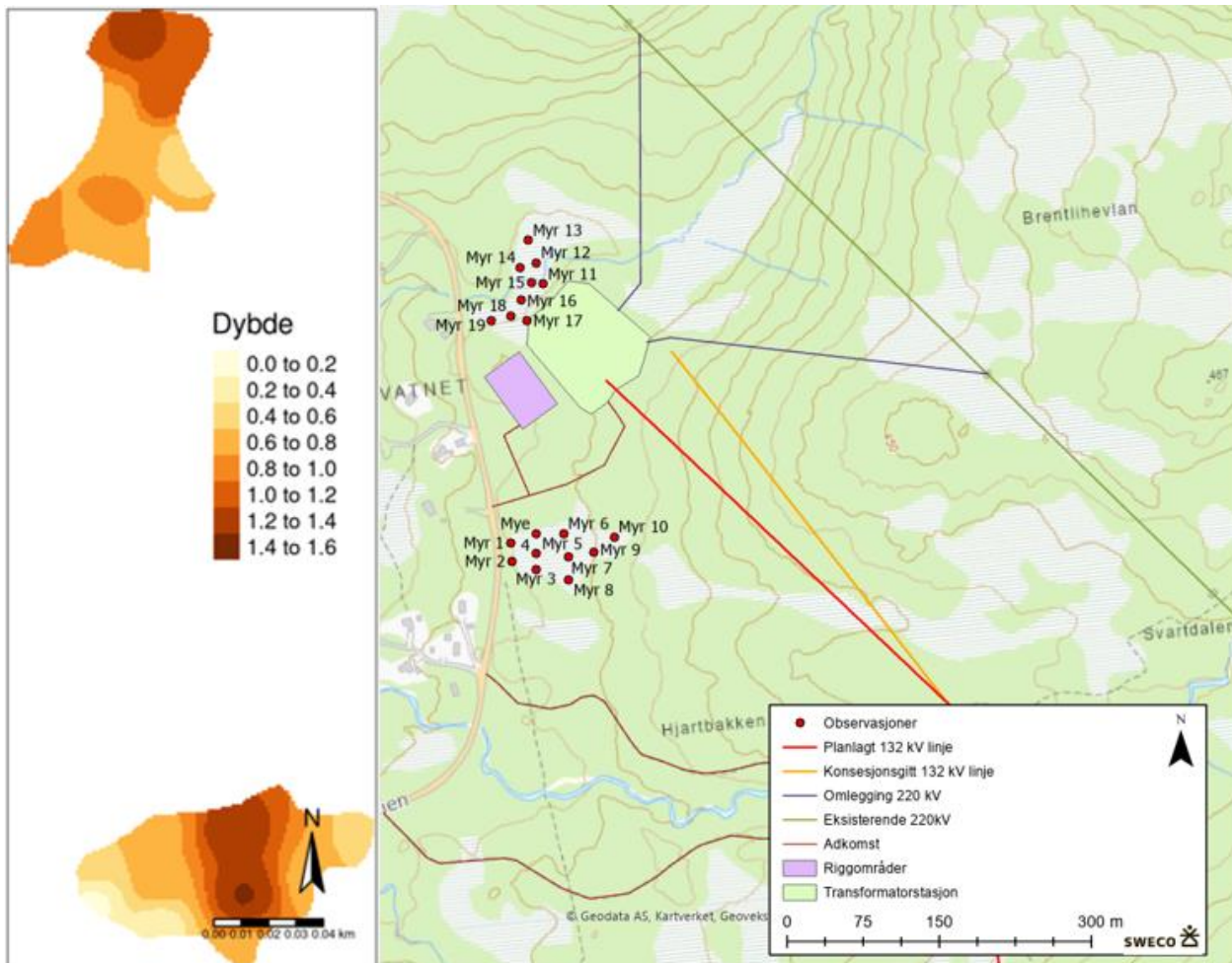
Figur 7: Økologiske funksjonsområder for våtmarkstilknytte fugl ved planlagt transformatorstasjon.

Funksjonsområde 10

Store deler av berørt strekning består av barskog i ulike alder. Denne finnes spredt langs hele strekningen og betegnes som et funksjonsområde for typiske barskogsarter. Mye av skogen er forholdsvis gammel og er viktige funksjonsområder for en rekke arter som er utsatt for å kollidere med kraftlinja. Dette gjelder blant annet hønsfugl som storfugl og orrfugl, men også ringdue og til dels troster. Disse skogene er også funksjonsområder for flere rødlistearter som granmeis (VU), gjøk (NT), og tretåspett (NT). Hønsfugl (VU) kan potensielt sett hekke i disse skogene, men det foreligger ikke info om dette.

3.2 Myr ved transformatorstasjon

Det er gjennomført måling av myrddybde i to myrer ved planlagt transformatorstasjon. Figur 8 viser plassering av myrene og hvor det er gjennomført målinger, samt myrddyden i myrene.

Figur 8: Undersøkte myrer med målepunkt, samt dybde på myrene.

4 Påvirkning og avbøtende tiltak

I det følgende gjengis en enkel beskrivelse av hvordan ny kraftlinje og transformatorstasjon vil påvirke fuglefaunaen og målte myrer i tiltaksområdet. Når det gjelder påvirkning og konsekvens, er det ingen grunn til å tro at den justerte traseen som vurderes her, skiller seg i nevneverdig grad fra den som opprinnelig var omsøkt. Årsaken til dette er at naturtyper, terrengformasjoner og tilstedeværende arter er temmelig likt.

Kraftlinjer har negativ påvirkning på fuglefaunaen, og det er spesielt tre påvirkningsfaktorer som er viktig å adressere: elektrokusjon, kollisjon og arealbeslag. Informasjon om disse påvirkningsfaktorene er hentet fra Bevanger & Ræfsnes (2011).

Elektrokusjon

Elektrokusjon oppstår når en fugl kommer i kontakt med to strømførende ledninger samtidig, eller en strømførende og jordet delt av et elektrisk anlegg. For kraftlinjer av størrelsen 132 kV er dette sjeldent et problem da avstanden mellom fasene er såpass stor at fugl ikke klare å komme i kontakt med to komponenter samtidig.

Kollisjon

Kollisjoner mellom fugl og kraftlinjer er å anse som noe tilfeldig. Likevel, har plassering av kraftlinjer og tilstedeværende arter en betydning for kollisjonsrisikoen. En faktor som påvirker kollisjonsrisikoen er artsspesifikke egenskaper som aerodynamiske ferdigheter og kroppsbygning, samt syn og atferd. Hønsefugler som har korte vinger i forhold til vekt, har dårligere evne til å manøvrere og kan derfor ha vanskeligheter med å svinge unna en kraftledning i tide. Plassering av kraftlinje på tvers av terrengformasjoner hvor fugl har til vane å forflytte seg, øker kollisjonsfaren. Eksempelvis over dalfører, elver, osv. Værforhold som tåke, snøvær og mørke bidrar også til økt kollisjonsfare. Også utformingen på kraftlinja spiller en rolle her, tykke kabler som er godt synlige reduserer kollisjonsrisikoen, mens tynne jordlinjer kan eksempelvis øke faren. Linjekonfigurasjon med linjer i ulike høyder vil øke kollisjonsrisikoen.

Arealbeslag

En kraftlinje medfører også et arealbeslag, både på bakkeplan og i lufta. Ved oppføring av en kraftlinje gjennom skog, må trær som ligger i linja fjernes. Videre, må det hugges ut en buffer på hver side av kraftlinja for å unngå at trær faller over linja. Bredden på denne bufferen varierer ut fra spenningen på kraftlinja, mastehøyde osv. For enkelhets skyld benyttes det som regel et standard ryddebelte langs traséen. For 132 kV linjer er det standard med et ryddebelte på 15 meter på hver side av kraftlinja. Avskogingen i seg selv kan medføre at viktige økologiske funksjonsområder forringes, men en bred ryddegate vil også kunne ha fragmenterende effekter ved at vandringskorridorer brytes.

Områdene hvor det foreslås skadereduserende tiltak er markert i figur 9.

4.1 Økologiske funksjonsområder og avbøtende tiltak

Funksjonsområde 1

Omsøkt linje vil stedvis bli oppført i sidebratt terreng, noe som vil øke kollisjonsfaren for fugl. Det kommer av at fugl som letter høyere opp i terrenget og flyr i retning linja, fort havner i samme høyde som ledningene. Ved dårlig sikt øker kollisjonsfaren ytterligere. Denne problemstillingen vil spesielt være gjeldene for lirype og vadere i slekta Tringa, som er forholdsvis dårlige flyvere. Det er topplinja som utgjør den største risikoen for fuglekollisjoner.

I dette området foreslås det derfor å montere fugleavvisere på topplinjene. Det forventes en klar forbedring når det gjelder kollisjonsrisiko dersom det monteres fugleavvisere på de delstrekningene hvor det foreslås i dette notatet. Fugleavviserne medfører at linjene blir synlig på lengre avstand, og at fuglene kan justere flyveretning i god tid før de krysser kraftlinja. Effekten av slike fugleavvisere er undersøkt av blant andre Pavon-Jordan m.fl., (2020) som undersøkte fugleadferd ved umarkerte og markerte strekninger med kraftlinjer i Norge ved hjelp av fugleradar.

Funksjonsområde 2-8

Økologiske funksjonsområder på strekningen mellom funksjonsområde 2 og funksjonsområde 8 består i stor grad av våtmark med myrer og innsjøer som ligger nært hverandre. Kraftlinja krysser, eller ligger i nærheten av flere av disse funksjonsområdene. Vadere som hekkes i disse funksjonsområdene, vil trolig krysse linja opptil flere ganger per dag. Dette i seg selv øker kollisjonsrisikoen. For enkelte arter som f.eks. småspove (NT), rødstilk (NT) og gluttsnipe, vil disse varsle i flukt når det kommer en predator nært hekkeplassen. Med fokus på predatoren, kan kraftlinja fort bli oversett i flukt og individet står i fare å kollideres.

Det foregår trolig også en del forflytning mellom funksjonsområdene på denne strekningen. Dette kan eksempelvis være næringsvandring fra hekkeplass. Smålom er godt eksempel på dette. Arten hekkes som regel ved små myrtjern og flyr til omkringliggende innsjøer for å drive næringssøk. Arten er en spesielt dårlig flyver, og har stor kollisjonsrisiko med kraftlinjer (Bevanger, 2011). På vårtrekk er det trolig også en del forflytning mellom disse områdene av arter som venter på at hekkeplasser i fjellet skal bli snø-/isfrie.

Funksjonsområdene på strekningen 2-8 anses å få den største negative påvirkningen av tiltaket.

Det foreslås derfor at det monteres fugleavvisere på topplinjene på de mest utsatte stedene på denne strekningen. Disse områdene er innenfor avgrensningen av områdene 3, 4 og 8, samt mellom område 5 og 6 der linja krysser elva.

Funksjonsområde 9

Funksjonsområde 9 består av myrer hvor det hekkes småspove (NT). Det er trolig noe forflytning mellom disse to funksjonsområdene (figur 7). Planlagt kraftlinje er planlagt oppført mellom disse, samt at eksisterende 220 kV linje går igjennom østligste myrområdet. Det er forbundet en kollisjonsrisiko med planlagt ny 132 kV og eksisterende 220 kV linje.

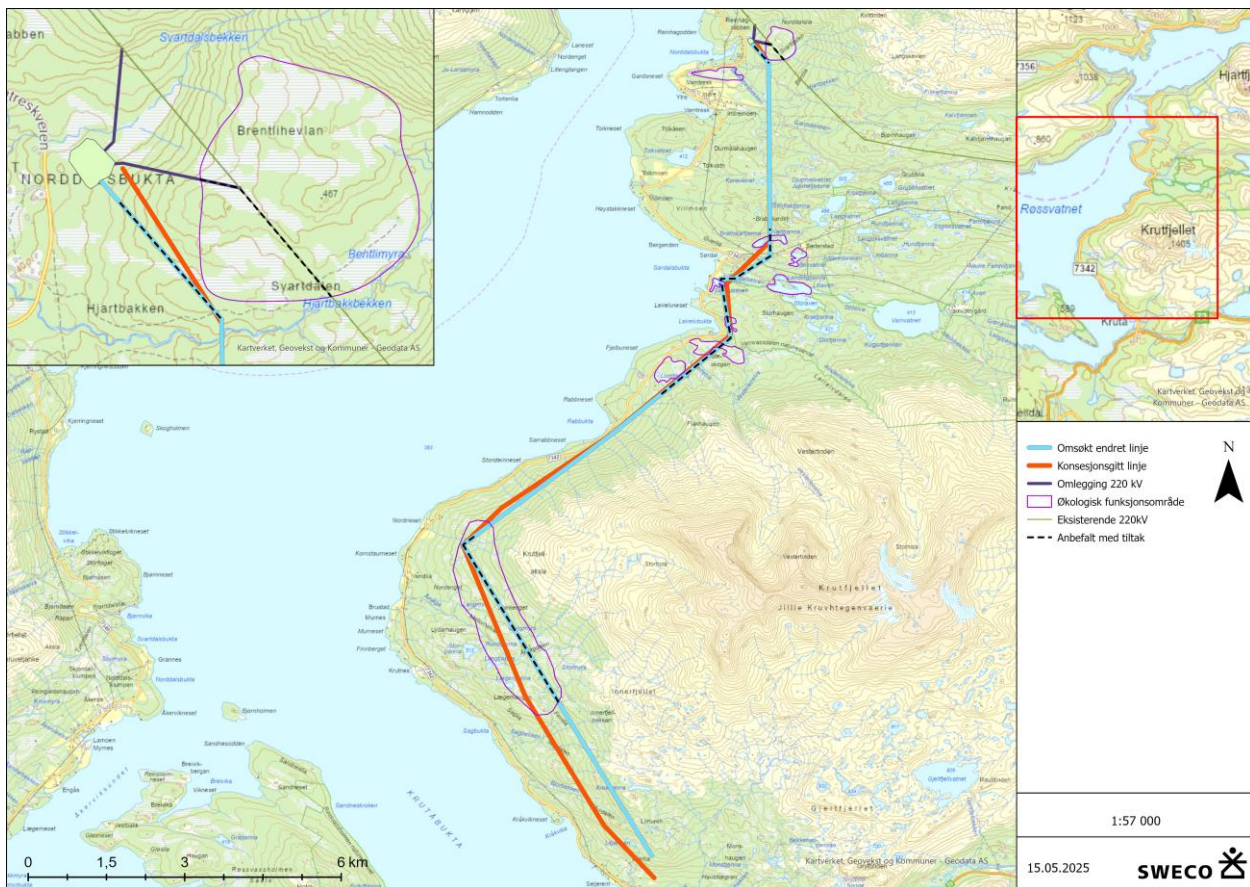
Det foreslås derfor å montere fugleavvisere på topplinjene der linja går mellom disse to funksjonsområdene.

Funksjonsområde 10

Funksjonsområdet omfatter all barskog som ikke er inkludert i utfigurerte funksjonsområder. Her er det høy kollisjonsrisiko med spesielt skogshøns (storfugl og orrfugl). Arealbeslag som følge av hogst av trasé og ryddebelte vil kunne forringe økologiske funksjonsområder for arter som granmeis (VU), tretåspett (NT) og gjøk (NT), men også hønsehauk (VU).

Skadereduserende tiltak ved ryddebelte

For hele traséen foreslås det å gjøre vurderinger av hvorvidt det er nødvendig å rydde vegetasjon, både i selve traséen og i ryddebeltet. Ryddebeltets bredde bør tilpasses omkringliggende vegetasjon. F.eks. at det ikke ryddes vegetasjon der hvor det ikke er fare for at trær velter over linja. Dette vil redusere tap av fuglebiotoper og resultatet vil bli mindre fragmentering av funksjonsområder for fugl.

Figur 9: Områder hvor det foreslås iverksatt skadereduserende tiltak for å forhindre negative konsekvenser for fugl.

4.2 Myr ved transformatorstasjon

Det er kun mindre deler av et av myrområdene som blir direkte berørt av selve transformatorstasjonen. Det er derimot usikkert om det er behov for masseutskifting i de midlertidige berørte områdene innenfor anleggsgrensa.

Det anbefales at det gjennomføres tiltak der hvor myr må masseutskiftes. Disse tiltakene må ta sikte på å forhindre videre drenering av myrarealene. Dette kan gjøres ved å legge inn tette masser mellom resterende myrareal og masseutskifta områder.

Der hvor det er behov for å kjøre med maskiner på myrareal, bør det settes inn tiltak som reduserer mekanisk slitasje på vegetasjonen.

4.3 Forskjell mellom konsesjonsgitt og ny linje

Sør i tiltaksområdet er forskjellen mellom konsesjonsgitt ny linjetrasé størst. Konsesjonsgitt linje går generelt lavere i terrenget og berører mer barskog enn nytt alternativ. Påvirkningsfaktorer for begge alternativer er først og fremst kollisjonsrisiko med fugl. Konsesjonsgitt linje skaper kollisjonsrisiko med skogshøns, mens ved det nye alternativet i større grad skaper kollisjonsrisiko med lirype og vadere. Totalt, vurderes det at omsøkt og konsesjonsgitt alternativ kommer forholdsvis likt ut med tanke på påvirkning på fugl.

For funksjonsområdene ved Sjørdalsbukta går konsesjonsgitt alternativ delvis inn i Varnvassdalen naturreservat, og anses derfor som dårligere enn nytt alternativ. Det er ellers få forskjeller mellom alternativene i dette området.

Ved transformatorstasjonen er det ingen forskjell i påvirkning mellom konsesjonsgitt og nytt alternativ.

4.4 Usikkerhet i vurderingene

Undersøkelsene av fuglefaunaen ble gjennomført relativt grundig og på et tidspunkt som var noe seint, men fortsatt godt egnet for å gjøre slike undersøkelser. Usikkerheten for beskrivelse av funksjonsområder og deres verdi for ulike arter vurderes derfor til å være god.

Påvirkningen som en slik kraftlinje vil ha på fuglefaunaen vil alltid være forbundet med usikkerhet. Arealbeslaget som denne linja utgjør er en liten del av tilgjengelige leveområder i denne delen av kommunen, og den samlede belastningen av inngrep er liten i dette området.

Kollisjonsrisikoen vil være den største påvirkningen på fuglefaunaen i området. Eksakte vurderinger av hvor stor denne risikoen er imidlertid umulig å kvantifisere med særlig sikkerhet. Fugleavvisere har vist seg å være et godt tiltak for å redusere kollisjonsfaren for fugl som trekker på dagtid. Bruk av fugleavvisere på delstrekninger hvor det forventes størst trekkaktivitet av fugl vil med stor grad av sikkerhet redusere kollisjonsrisikoen.

5 Referanser

Pavon-Jordan, D., B.G. Stokke, J. Åström, K. Bevanger, Ø. Hamre, E. Torsæter og R. May. 2020. Do birds respond to spiral markers on overhead wires of a high-voltage power line? Insights from a dedicated avian radar. Global Ecology and Conservation. Short Communication. 2020.

Bevanger, K. 2011. Kraftledninger og fugl. Oppsummering av generelle og nettspesifikke problemstillinger. NINA Rapport 674. 60

Bevanger, K., Refsnæs, S. 2011. Fugl og kraftledninger. NVE Rapport 27/2011.

Møtereferat

Dato: 23.09.2024

Sted: Meyergården Hotell, Mo i Rana

Deltagere: Tom Lifjell (Ildgruben), Egil Olsen (Krutåga), Christoffer Aalerud (Krutåga).

Møte nr. 3 om Krutåga kraftverk – Ildgruben reinbeitedistrikt og Krutåga Kraft AS

Formålet med møtet var å gå gjennom forslag til planendringer for byggingen av Krutåga kraftverk og starte diskusjonen om avbøtende tiltak og erstatning.

Referat i henhold til agenda.

Status – Oppdatert reindrifsfaglig utredning

På grunn sykdom hos Sweco er ferdigstillelsen av oppdatert reindrifsfaglig utredning forsinket. Det er per nå uklart når den blir ferdigstilt.

Rettigheter til reindrift i prosjektområdet

Krutåga sendte i juni brev til Landbruks- og matdepartementet med spørsmål om hvem som har rett til å drive med reindrift i området som berøres av Krutåga kraftverk. Departementet videresendte spørsmålet til Statsforvalteren i Nordland. Statsforvalteren svarte i brev av 12. juli at det er Ildguben og Byrkije reinbeitedistrikt som har rett til å drive med reindrift innenfor prosjektområdet. Videre svarer Statsforvalteren at de på nåværende tidspunkt ikke er kjent med at reindriften i Sverige kan ha rein på beite i prosjektområdet.

Krutåga forholder seg i det videre arbeidet til svaret fra Statsforvalteren. Svensk reindrift vil derfor ikke bli involvert i den videre prosessen. Lifjell mener at eventuelle spørsmål dem svenske reindriften har i forbindelse med bruken av Ildgruben rbd. bør gå gjennom dem. Dette fordi det er dem som er rettighetshaver, samt at bruk skal skje i overensstemmelse med Ildgruben.

Godtgjørelse medvirkning

Krutåga godtgjør Ildgruben med kr. 60.000 for arbeidet som legges ned fram til minnelig avtale er inngått. Godtgjørelsen utbetales sammen med fremforhandlet erstatning.

Gjennomgang av planendringer

Alle forslag om endringer i prosjekter som forelå på møtetidspunktet, og som vil inngå i søknader om planendringer som sendes inn i oktober 2024 ble gjennomgått og diskutert. Ildgruben vurderer at planendringene er av en slik karakter at de i liten grad vil endre prosjektets innvirkning på reindriften. Ildgruben er opptatt av at permanente trekkveier og flyttleier opprettholdes. Ingen av de planlagte endringene påvirker dette.

Kraftverket

- Flytting av inntaket i Krutvatnet - endringer flytter aktiviteten til kraftverket lenger bort fra flyttleia ved utløpet av Krutvatnet. Endringen oppfattes som dels positiv på reindriften.
- Flytting av inntak i Gjeltfjellbekken - endringene har ingen betydning for reindriften.
- Større arealbruk for deponier – endringene har ingen betydning for reindriften. Det er viktig at deponiene anlegges på en god måte og at det legges til rette for hurtig revegetering. Det øvre deponiet må anlegges slik at rein i størst mulig grad ikke ledes ut på riksveien.

Møtereferat

- Lukehus på avløpstunnelen - endringen har ingen konsekvens for reindrifta

Kraftlinja

- Endret trasé fra Krutå mot Nordneset - endringen har ingen betydning for reindrifta
- Endret trasé i Sjørdalsaven - endringen har ingen betydning for reindrifta

Transformatorstasjonen

- Endret arealbruk – endringen har liten betydning for reindrifta

Avbøtende tiltak og erstatning for ulemper og tap

Ildgruben ønsker at reindriftrapporten skal være ferdig før diskusjonen om avbøtende tiltak og erstatning startes. Det ble enighet om at tidligere inngåtte avtaler og skjønn kan brukes som et utgangspunkt for å diskutere metode for beregning av erstatning. For Ildgruben sin del er det avtalen med Avinor om byggingen av nye Mo I Rana lufthavn og vassdragsskjønnet med Statkraft for byggingen av Kjennsvatnet kraftverk som det er aktuelt se på..

Et viktig avbøtende tiltak er gjenlegging av grøfta til settefiskanlegget ved Krutvatnet og ble diskutert i møtet. Ildgruben har vært i dialog med Statkraft om saken ved flere anledninger. Krutåga er innstilt på å legge igjen grøfta og ser på muligheten for å bruke grøfta som en del av adkomstveien til damområdet. Krutåga vil ta kontakt med Statkraft for å avklare prosessen rundt en gjenlegging.

Christoffer Aalerud

Fauske 09.10.2024

DIJ VUE./ DERES REF: BIEJJIE / DATO:
05.07.2024

MIJ VUE. / VÅR REF: AAMHTSREERIJE / SAKSBEHANDLER:
23/5868-5 Bjørn Berg

Christoffer Aalerud

Uttalelse etter befaring - "Krutåga kraftverk 132 kV linjetrasé, Hattfjelldal kommune".

Vi viser til deres brev av 13.10.2023, 28.5.2024 og øvrig korrespondanse på saken.

Sametinget v/Audun Strøm Bakke har befart planområdet (uke 25).

Det ble under befaringen ikke påvist automatisk freda samiske kulturminner i direkte tilknytning til planområdene og traseer. Det ble imidlertid registrert noen kulturminner utenfor planområdet. Informasjon om disse vil bli lagt inn i kulturminnedatabasen «Askeladden» så snart som mulig.

Tiltaket er dermed ikke i konflikt med automatisk fredete samiske kulturminner. Om det planlegges endringer av planområder og trasé så må Sametinget varsles straks for en ny vurdering.

Etter befaring samt vår vurdering av beliggenhet og ellers kjente forhold kan vi ikke se at det er fare for at tiltaket kommer i konflikt med automatisk freda samiske kulturminner. Sametinget har derfor ingen spesielle merknader til planforslaget.

Vi gjør oppmerksom på det generelle aktsomhetsansvaret. Dette bør fremgå av reguleringsbestemmelsene og vi foreslår følgende tekst når det gjelder dette:

- Kulturminner og aktsomhetsansvaret. Skulle det under bygge- og anleggsarbeid i marken komme fram gjenstander eller andre spor som viser eldre aktivitet i området, må arbeidet stanses og melding sendes Sametinget og fylkeskommunen omgående, jf. lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kml.) § 8 annet ledd. Kulturminnemyndighetene forutsetter at dette pålegg formidles videre til dem som skal utføre arbeidet i marken.

Vi minner om at alle samiske kulturminner fra 1917 og eldre er automatisk freda i følge kml. § 4 annet ledd. Samiske kulturminner kan blant annet være hustufter, gammetufter (*sirkulære flater, ofte med steinsatt ildsted og voll omkring*), teltplasser (*synlig som et steinsatt ildsted*), ulike typer anlegg brukt ved jakt, fangst, fiske, reindrift eller husdyrhold, graver, offerplasser eller steder det knytter seg sagn til. Mange av disse er fortsatt ikke funnet og registrert av kulturminnevernet. Det er ikke tillatt å skade eller skjemme et freda kulturminne, eller sikringssonen på 5 meter rundt kulturminnet, jf. kml. §§ 3 og 6.

Faktura for befaringskostnadene vil bli sendt tiltakshaver fra Sametinget i egen ekspedisjon.

Heelsegh / Med vennlig hilsen

Risten Turi Aleksandersen
ossodatdirektevra/avdelingsdirektør

Bjørn Berg
seniorráðdeaddi/seniorrådgiver

Tjaatsege lea elektrovneles jááhkesjammeh jih seedtesávva vuelietjaalegaph. /

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.

Prosjekt	Krutåga kraftverk med nettilknytning		
Notat navn	Oppsummering av kunnskapsgrunnlaget for kulturminner		
Filnavn			
Sak	Oppsummering av kunnskapsgrunnlaget for kulturminner i forbindelse med utarbeidelse av planendingssøknader		
Dato	21.10.2024		
Revisjon	Rev. nr /Beskrivelse	Dato	Sign
	0	21.10.2024	CAA
Forfatter	Christoffer Aalerud		

Notatet oppsummerer kunnskapsgrunnlaget for kulturminner for byggingen av Krutåga kraftverk, 132 kV kraftledning Krutå-Varntresk og Varntresk transformatorstasjon. Notatet beskriver hva som er gjort av kartlegginger og funn som er gjort innenfor prosjektområdet slik det forelå juni 2024.

Kunnskapsgrunnlaget

Nordland Fylkeskommune 2007	Kartlegging og befaring av alle utbyggingsalternativer.	LINK Interaxo
Sweco 2008	Konsekvensutredning landskap og kulturminner for Krutåga kraftverk	LINK Interaxo
Nordland Fylkeskommune 2010	Generell kartlegging i Hattfjelldal kommune	Link Interaxo
Odel 2012	Kartlegging og befaring av linealternativer betegnet som «Kraftnett Røssvatnet»	Link Interaxo
NVE 2016	Innstilling krutåga kraftverk	Link NVE
NVE 2016	Bakgrunn for innstilling kraftnett Røssvatnet	Link NVE
Sametinget 2024	Kartlegging og befaring av alle berørte områder	Link Interaxo

Prosjektområdet

Kunnskapsgrunnlaget

Krutåga Kraftverk

Forholdet til kulturminner ved bygging av Krutåga kraftverk har blitt vurdert av Sametinget, Nordland fylkeskommune og Sweco. Sametinget og fylkeskommunen har i tillegg til arkivstudier gjort undersøkelser i felt. Sweco brukte tilgjengelig informasjon i databaser og gjorde en vurdering av utbyggingens konsekvens på kulturminner.

Sametinget

Alle arealer ble sjekket ut av Sametinget sommeren 2024. Det ble ikke funnet samiske kulturminner innenfor prosjektområdet som kunne komme i konflikt med prosjektet (Sametinget 2024). Området ble kartlagt med utgangspunkt i kartdata oversendt i juni 2024 og som fremgår av vedlegg 1-4.

Nordland fylkeskommune:

Fylkeskommunen gjennomførte en til dels omfattende kartlegging av prosjektområdet i 2007 med utgangspunkt i meldingene om konsekvensutredninger for alle prosjekialternativene, herunder også de konkurrerende prosjektene til Hegelandskraft og Statkraft. «Grunnet planområdets omfang ble undersøkelsene konsentrert om planlagte deponier og Krutvatn, samt pumpehus, inntak og kraftstasjoner planlagt i områder med potensiale for funn av kulturminner. På grunn av områdets størrelse kunne ikke alle berørte områder relatert til bygging av nye veier og kraftlinjer befares. Områdene her ble vurdert mer generelt ut fra terrengets potensiale for funn av kulturminner», Sitat.

Det ble gjort arkivsøk (foretatt av NFK), gjennomgang av tidligere innregistrerte kulturminner, overflatebefaring og prøvestikking. Det ble her undersøkt hvordan tidligere registrerte kulturminner blir berørt av utbyggingsplanene, samt gjort søk etter ikke tidligere registrerte kulturminner. Funn og prøvestikk ble målt inn med GPS. Undersøkellesmetodikk i felt: Områdene ble først befart for å søke etter kulturminner synlig på overflaten. I områder med potensial for steinalderlokaliteter ble det tatt prøvestikk om det var vegetasjon, mens områder lang Røssvatn og Krutvatn - hvor steinalderlokaliteter ville være synlig på overflaten - ble overflateregistrert.

Resultater tilhørende Krutåga alternativ E.

Inntak i Krutvatnet	Inntaket ble flyttet i 2014 og rapporten er ikke relevant for denne anleggsdelen. Vurdering av inntak 2014 be ikke gjort.
Inntak Gjeltfjellbekken (Krutvatnet inntak 2)	Uten observasjon av synlige kulturminner eller egnede steder for prøvestikking.
Inntak Bekkenesbekken (Inntak Monshaugen)	Uten observasjon av synlige kulturminner eller egnede steder for prøvestikking.
Inntak Litlelva (inntak Monshaugen nord)	Dette området ble ikke prioritert grunnet terrengets art, beliggende i myrlendt terreng er det lite potensial for funn av steinalderlokaliteter og synlige kulturminner.
Avløp i Røssvatnet	Kulturminner under vann ble ikke vurdert.

132 kV kraftledning og Varntresk transformatorstasjon

Forholdet til kulturminner ved bygging av 132 kV kraftledning mellom Krutå og Varntresk og ny transformatorstasjon i Varntresk har blitt vurdert av Sametinget (2024), konsulentselskapet ODEL (2008) og Nordland fylkeskommune (2007).

Odel gjorde en grundig kartlegging i felt i 2012 og hele prosjektområdet for kraftlinja ansees for å ha blitt kartlagt da. Odel gjorde en del funn i prosjektområdet, men ingen i direkte konflikt.

Sametinget gjorde en ytterligere kartlegging i 2024. De fikk i juni 2024 oversendt kartdata for alle anleggsdeler, både kraftverket, kraftledningen og transformatorstasjonen. Det ble ikke gjort nye funn og Sametinget konkluderte med at prosjektene ikke ville komme i konflikt med samiske kulturminner.

Konsesjonsbehandlingen

NVE's innstilling

De omsøkte tiltakene vil ikke berøre kjente kulturminner eller kulturmiljø i nevneverdig grad. Det er imidlertid potensiale for funn av hittil ukjente, automatisk fredete kulturminner. Dersom det gis konsesjon til utbyggingene, skal undersøkelsesplikten i kulturminneloven § 9 oppfylles.

Foredrag kongelig res.

Konsesjonen post 9

Konsesjonæren plikter i god tid før anleggsstart å undersøke om tiltaket berører automatisk fredete kulturminner etter lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 9. Viser det seg at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner, plikter konsesjonæren å søke om dispensasjon fra den automatiske fredningen etter kulturminneloven § 8 første ledd, jf. §§ 3 og 4. Viser det seg i anleggs- eller driftsfasen at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner som hittil ikke har vært kjent, skal melding om dette sendes kulturminneforvaltningen (fylkeskommunen og eventuelt Sametinget) med det samme og arbeidet stanses i den utstrekning tiltaket kan berøre kulturminnet, jf. lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 8 andre ledd, jf. §§ 3 og 4.

Kulturminnelovens undersøkelsesplikt

- Kulturminnelovens undersøkelsesplikt ansees som oppfylt for kraftledningen og transformatorstasjonen.
- For kraftverket gjenstår det avklaring av anleggsveier og områder som er tatt inn i prosjektet i løpet av 2024 i forhold til eldre tids kulturminner. Forholdet avklares ved innsending av endelige detaljplaner.

Vedlegg 1. Kartlagte områder Sjørdalsaven - Varntresk, Sametinget 2024

Vedlegg 2. Kartlagte områder Sjørdalen - Nordneset, Sametinget 2024

Vedlegg 3. Kartlagte områder Nordneset-Krutå, Sametinget 2024

Vedlegg 4. Kartlagte områder Krutåga - Krutvatnet, Sametinget 2024

